

МИКОЛА ЗАКУСОВ

ОЛЕГ КРАВЕЦЬ

Архітектурні пам'ятки Стрия

Стрий
2020

УДК 94 (473.83-25) Стрий
ББК ТЗ (4УКР-4ЛьВ)0-22 Стрий
3-21

3-21 **Закусов М. Б., Кравець О. З.**

Архітектурні пам'ятки Стрия – Стрий: Видавничий дім «Укрпол», 2020. – 176 с.

Ця книга є першою спробою виокремити інформацію про архітектурні пам'ятки міста Стрия. У довідковій формі подані відомості про житлові, адміністративні, громадські, сакральні споруди. Для істориків, краєзнавців, туристів, усіх, хто цікавиться історією рідного краю.

НА СТОРОЖІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Упродовж останніх років істотно зріс інтерес до минулого нашого міста з великою кількістю пам'яток історії, природи, монументального мистецтва та архітектури. До Державного реєстру внесено: 3 парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, 3 пам'ятки історії, 6 пам'яток мистецтва, 8 ботанічних пам'яток і 92 пам'ятки архітектури. В сучасному законодавстві цю сукупність названо культурною спадщиною. Вочевидь, що відношення до об'єктів, які мають історичну, наукову чи мистецьку цінність, є одним із найважливіших показників загальної культури.

Охорона культурної спадщини – важкий і відповідальний напрямок діяльності. Історична забудова, окремі будівлі, архітектурні споруди, парки, монументи, поховання і некрополі страждають від зовнішніх впливів і перебудов. Їх виявлення, вивчення та збереження одне з ключових завдань сьогодення.

Пам'яткам житлової, громадської, культової, промислової архітектури Стрия належить чільне місце. Ці твори будівельного мистецтва, створені в різні історичні періоди, не лише відобразили характер життя, побут та естетичні погляди своєї епохи, але й зберегли до нашого часу свідчення про їх відомих, пересічних чи ще не знаних творців і мешканців.

Керівник відділу культури
Богдан Бойко

ПЕРЕДМОВА

Навесні 1879 року активний член Самбірського педагогічного товариства Готгільф Кон (1844–1919) *Gotthilf Kohn* відвідав Стрий, про що згадав у книзі «Перші враження від тривалої мандрівки краєм»¹:

23 травня подався залізницею до Стрия...прибув на місце, де всюди зауважив якийсь надзвичайний рух, бо Стрий починає серйозно розростатись, всюди валять старі будівлі, щоб на їх місці спорудити нові, а на самому ринку впродовж одного року вибудовано аж три нові двоповерхові кам'яниці і закладено підмурівок четвертої.

Зрештою, сам Стрий за розповідями мешканців не багатий на цінні пам'ятки, за винятком хіба костелу... і оборонного замку... перетвореного тепер на казарми. Все в Стрию новішої конструкції, а вулиця Панська, одна з найкрасивіших ділянок міста, також не так давно закладена...

Загалом місто почало розростатись і розширюватись, коли отримало залізницю.

Сьогодні, 140 років після відвідин Кона, у Стрию збереглося багато пам'яток культурної спадщини. Особливе місце серед них займає архітектура. З кожним будівельним витвором пов'язана цікава й неповторна історія.

У 1988 році Львівський філіал Українського спеціального науково-проектного інституту «Укрпроектреставрація» провів інвентаризацію історичної забудови міста Стрия для виявлення споруд пропонуванних для взяття під державну охорону. Кілька томів проектної документації зберігаються у відділі архітектури Стрийської міської ради. Паспортизація пам'яток триває і нині.

Першу спробу дослідити історико-містобудівний розвиток Стрия зробила Зоряна Лукомська.² Проаналізувавши розпланувальні елементи міста

¹ Kohn G. Pierwsze wrażenia z dłuższej wycieczki po kraju. – Sambor, 1880. – S. 78

² Лукомська З. В. Особливості історико – містобудівного розвитку міста Стрия // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – 2015. – Вип. 38. – С. 334–341. – URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spam_2015_38_48

дослідниця прийшла до висновку, що частково збережена структура середмістя, об'ємно-просторова форма Ринку, квартальна забудова і система міських вулиць, а також сакральні споруди.

Автори цього видання об'єднали архітектурні пам'ятки у кілька груп. В окремих розділах розглянуто: цілісну забудову Ринку – своєрідного осереддя Середмістя, адміністративні і громадські споруди, приватні вілли, сакральні споруди та житлові будинки.

Справді, в давньому місті, активне освоєння якого розпочалося у XIV ст., важливу роль відігравали громадські та сакральні споруди. Вибір місця для християнських святинь міста та ратуші мав колосальне смислове навантаження. Про існування костелу згадано в документах 1390-х років. Розташування храму в північно-західній частині визначило престижність цієї ділянки. Поруч містилася церква української громади під титулом Успіння Богородиці.

В структуру прилеглих до Ринку кварталів вписувалася єврейська божниця. На передмістях були заміські церкви і монастир францисканців.

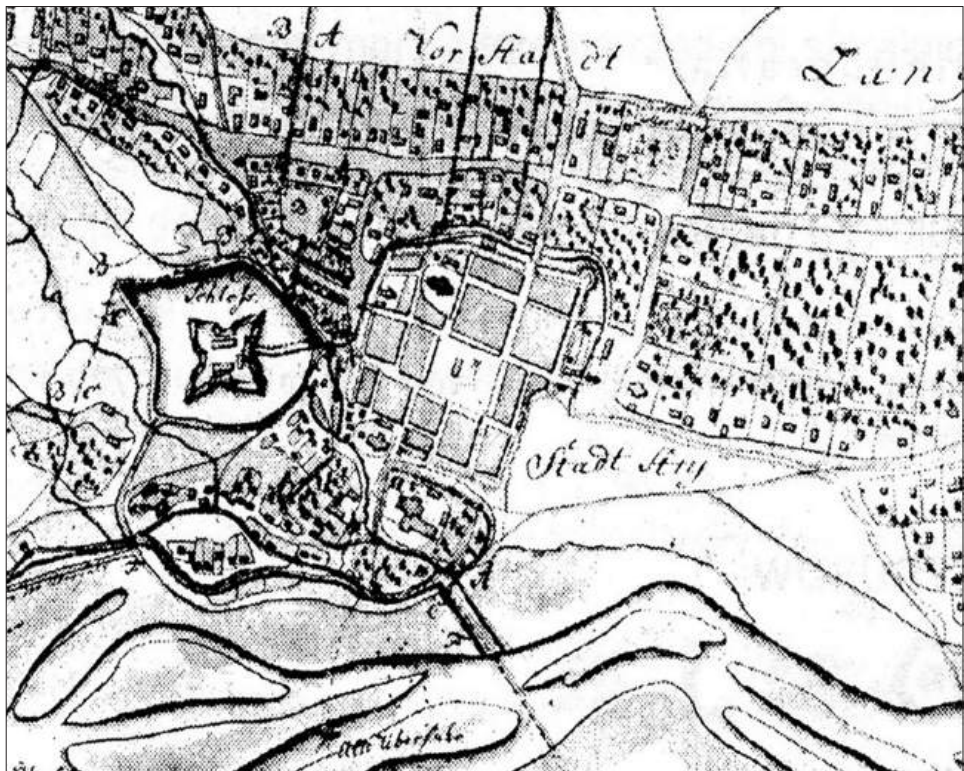
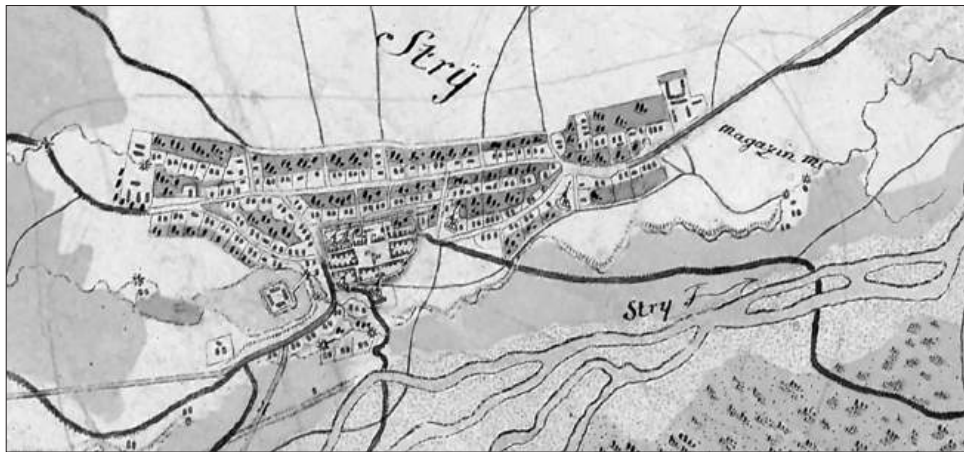
Система міських укріплень складалася з високого валу із дерев'яною, накритою ґонтом галереєю нагорі та кутових веж. В'їзні брами – Львівська і Галицька – містили проїзні вежі, між якими через рів були перекинуті мости. Чотирикутний замок, що вірогідно постав на місці давньоруського городища, був відділений від середмістя ровом з водою. У 1770-х роках фортифікації розібрали.

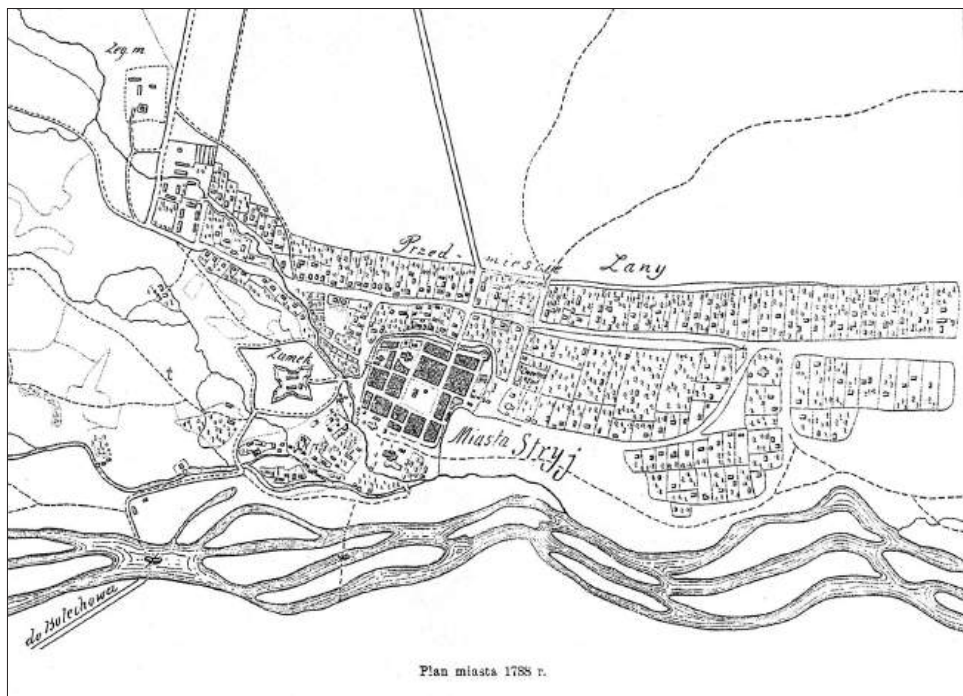
Вулиці Стрия згадані у ревізії 1692 року. В Ринку, починаючи від будинку Стефана Квасовського, 60 домів з садами, городами і навіть орними ґрунтами. Вулиця Львівська – 9 домів, вулиця друга від яток – 7 халуп. Вулиця третя від замку чи Перемишльська – 14 будинків ремісників. «На Затулках» 16 будинків і при вулиці Єврейській 10 домів. Всього в місті було 115, а на передмістях 292 будинки. За ревізією 43 доми варили пиво.

Ринок був у формі квадрата. З нього виходило 8 вулиць.

Найдавнішим є зображення Стрия на карті Галичини, яка укладена у 1779–1783 роках під керівництвом Фрідріха фон Міра. На ній ми бачимо огороджене валами середмістя, оточений зусібіч водою замок, військові склади, кілька млинів. Карта допомагає реконструювати мережу сакральних споруд міста. Ця карта існує у двох варіантах: оригіналі та чорновій копії.

План міста «Plan von der Lage der Stadt Stry» окружного інженера Антона Гагер Гагерштайна 1788 року. Саме цей план, з підписами польською мовою, вмістив у своїй книзі Антоній Прохаска.

Він походить з часу укладання Йосифінської метрики, коли місто в ході опису ділилося на ниви. Перша нива в межах міста включала 122 кадастрові номери: 15 єврейських будинків, дім канцеляриста Дітля, міську школу, обійстя костелу і церкви Успіння Богородиці. Друга нива при вулиці Шевській починалася від замку, наповнена великими садами налічувала 111 позицій і 55 будинків. До неї включено всі церковні і братські ґрунти. Третя нива при вийтівських ланах мала 54 дома. Четверта нива на Басівці, з самих садів, містила 23 будинки. П'ята нива при Ланах Горішніх містила 64 будинки. Шоста нива на плебанії мала 34 будинки. Там мешкали ксьондзи Кіжевський і Мартинович, а також мала свій двір пані Богуславська. Сьома нива на дальніх ланах мала 168 домів, в яких проживали Леопольд Фаленський, Войцех Марцинковський, Григір і Якуб Залуські, Роберт Цинцевич. Тут мав сад стрийський декан і парох сусідніх Добрян о. Василь Хлібкевич та город парох церкви Св. Духа о. Іван Тхожеський. Був тут і сад церкви Благовіщення

Богородиці. Восьма нива на Лазах мала 58 позицій і 29 будинків. До дев'ятої ниви на долішньому передмісті входило 153 кадастрові номери і 76 будинків. Серед них замковий фільварок, костельне братство, францисканський монастир з садом і городом, сад о. Івана Тхоржеського, єврейське кладовище. Десята нива у складі 7 номерів на Заплатині, включала ґрунти Успенського церковного братства. Три будинки одинадцятої ниви належали підданам новогрудського стольника Міхала Дезерта. На Берегах була дванадцята нива з двох будинків і городів. Всього в метриці описано 1836 кадастрових позицій. Наступна Францисканська метрика з 1820 року включала вже 2476 топографічних номерів і 606 власників ділянок.

Крайнім номером будинку був №306. Ще за тридцять років у 1849 році в місті було 650 будинків і 6000 мешканців, у 1880 році – 1184 і 12625, у 1890 році – 1400 і 16714, у 1900 році – 1500 і 23205, у 1921 році – 2500 і 27892, у 1931 році – 2904 і 30682.

Австрійська влада в Галичині створила Крайову дирекцію будівництва з метою врегулювання будівельної діяльності. Найдошкульнішим був стан розбитих міських вулиць з брудом і ямами. Тож спершу розпочато ремонт доріг. З санітарних міркувань впорядковано цвинтарі поблизу храмів.

У 1823 році споруджено нову адміністративну будівлю окружного староства в стилі класицизму.

В планувальну структуру міста включено зелені насадження. Староста Леопольд Краттер у 1830 році заклав парк «Вільшина» (первісно «Краттерівка»).

Знову звернемося до нотаток мандрівників. Яків Головацький, завітавши до Стрия у 1839 році, писав:

...хто бачив Стрий десять років тому, той сьогодні не пізнає його. Нема ані сліду від дерев'яної ратуші, що колись стояла на самому майдані, з обідраною стріхою, напівзігнута й похилена. Ринок тепер гарно вирівняний, висипаний дрібним річковим піском, а при домах вимощений камінням, обабіч часто зустрічаються одноповерхові муровані будинки, замість давніх єврейських будиночків з підгнелими дерев'яними підмурівками. Вулиці теж вирівняні й посипані піском. Тут міститься повітовий уряд, магістрат, нормальні школи, старий латинський костьол, червону вежу якого видно здалека в довколишній рівнині.

Єврейська синагога, гарно збудована на зразок храму Соломона, є краща від костьола і дивно мене вразила. Казарми на місці давнього

розібраного замку – добротні, чисті, хоч складаються тільки з самих бараків.

Передмістя доволі розлогі, будиночки оточені садами.³

У 1851 році виготовлено кадастрову карту міста, яка дає можливість ознайомитися з просторово-планувальною структурою міста в останні роки перед пожежею. На початку 1870-х років будівельним інженером міста був Генрік Бішоф. У 1875 році його змінив і залишався на посаді до самої смерті Владислав Постепський (1840–1910). Починав професійну діяльність у нашому місті Адам Опольський. В будівельному відділі до війни працювали Агенор Смолуховський, Томаш Малецький, Вінцентій Віктор.

Власне кажучи, територія сучасного Стрия остаточно формується після квітневої пожежі 1886 року. Її наслідком стало цілковите знищення чи часткове руйнування 50 мурованих двоповерхових, 150 одноповерхових і 500 дерев'яних будинків.

План відновлення міста представило суспільності Львівське політехнічне товариство. Секретарем комісії з відбудови Стрия був Антоній Свентковський. Юліан Октавіан Захаревич підготував план відбудови костела і вже 1 травня 1886 року виголосив на засіданні товариства реферат *«Погляд на пожежу Стрия з технічного боку»*.

Архітектор Йозеф Абгар Єгерманн (*Jaegermann Jozef*) (1843–1925) провів нівелірні роботи і виконав план міської каналізації.⁴

³ Подорожі в Українські Карпати: Збірник / Упоряд. і вступна стаття. М. А. Вальо. – Львів: Каменярь, 1993. – С. 32.

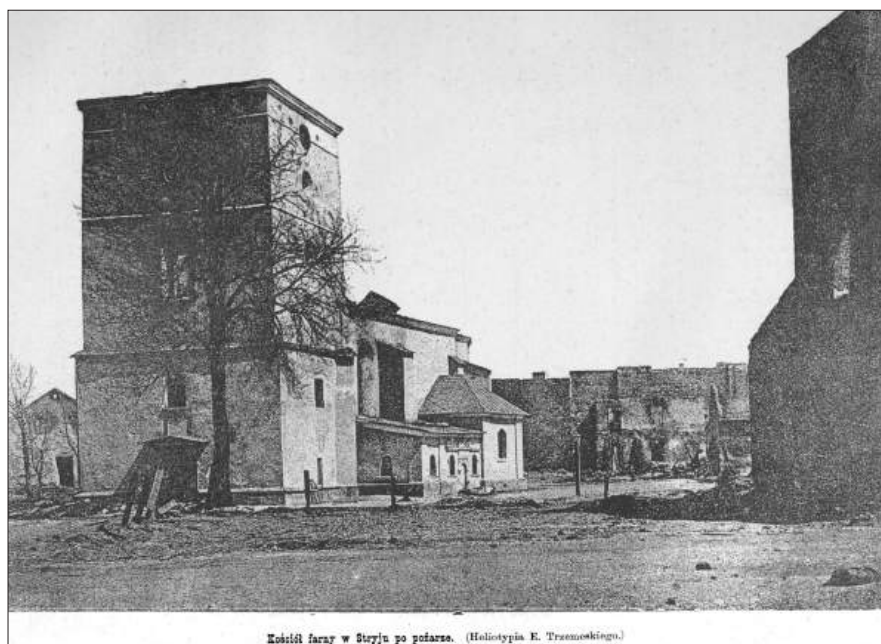
⁴ Першу нівелірну мережу Стрия втілено в життя у 1904 році. Вона складалася зі 139 стінних реперів. Їх встановлення пов'язане з проектуванням будівництвом в місті каналізації. Висотні відмітки реперів 1904 року знаходяться в межах від 295,569 до 301,384 метра над рівнем моря.

Розміри і форма марок 1904 року ідентичні тим, які зустрічаються у Львові. Вони являють собою металеву трубу зовнішнім діаметром 62 мм. Всередині випуклі цифри від 1 до 139 – порядкові номери партії нівелірних знаків.

Друга хвиля встановлення нівелірних знаків припала на 1936 рік. Тоді встановлено 171 чавунний репер. Репери зразка 1936 року більш «вишукані» і цікаві. Вони являють собою круглу чавуну відливку зовнішнім діаметром 78 мм. Ця відливка має випукле обрамлення всередині якого розміщені літери «Z.W.» – скорочено «Znak wysokosci», числа від 201 до 371, що вказують на порядковий номер репера, а також назва міста «Stryj».

Miasto Stryj po pożarze 17. kwietnia 1880. (Heliotypia E. Trzemeskiego.)

Міську забудову цього періоду представляють архітектурні напрямки класицизму, історизму та модерну. Збережені проекти засвідчують участь у розбудові міського будівельного уряду та провідних архітекторів. З-поміж місцевих будівничих варто виділити: Атанасія Пшибиловського, Юзефа Турека, Абрама Вальдмана, Тадея Ільницького, Владислава Гассмана.

PRZEDSIĘBIORSTWA BUDOWLANE.

Józef Turek koncesyonowany budowniczy ulica Pańska.
Władysław Postępski inżynier architekt ulica Kościuszki.
L. Mondschein i Synowie. Skład materiałów tarcz i budowlanych w Stryju i tartak parowy w Roztoczkach.

Прокладення залізниці, будівництво вокзалу та залізничних майстерень сприяло появі дільниці Новий Світ, яка доповнила давні передмістя. Паралельно формується променада «Коліївка», яка вела з вокзалу до центру міста.

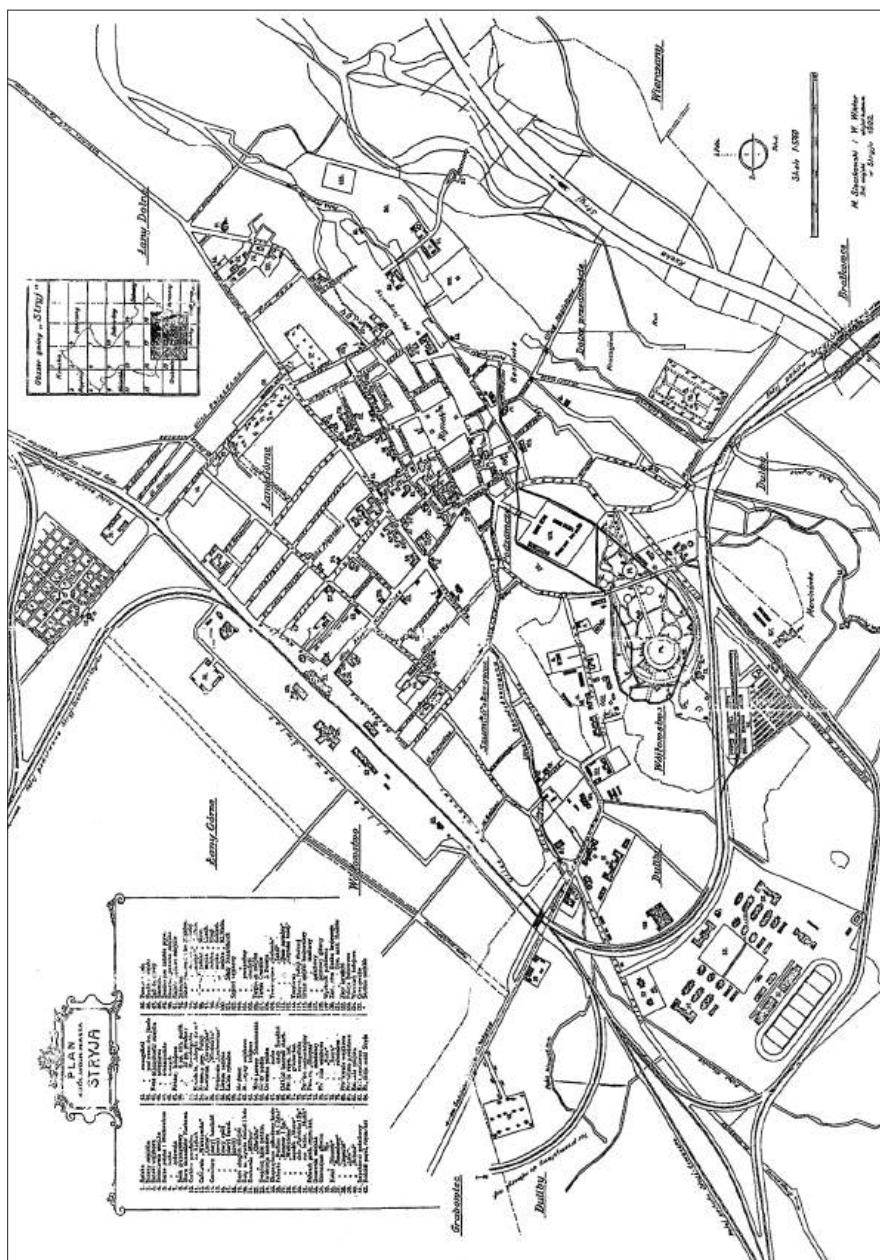
Поступово з'являються поперечні вулички, квартали ущільнюються.

До Першої світової війни у Стрию сформувалася потужна житлова забудова з цікавими архітектурними зразками стилів історизму і сецесії. Її доповнювали промислові споруди, казарми, шпиталі, спортивні та розважальні заклади, школи. У 1905 році створено спортивно-оздоровчий парк Генріка Йордана.

Частина з них потрапили на план міста складений М. Січковським і Вінцентієм Віктором у 1922 році.

У міжвоєнний період модерн поступається місцем польському функціоналізму з властивими йому практичними конструктивними рішеннями. Цей напрямок у Стрию активно просувало архітектурне бюро Марка Дорфлера й Отто Шеєра.

Автори безмежно вдячні за підтримку та допомогу відділу культури Стрийської міської ради, Дарії Михаць та Наталці Петрушак (м. Дрогобич).

РИНОК

Оточена житловими кварталами центральна площа була найдавнішою частиною міста. Добре відомо, що у 1431 році на прохання стрийського старости Тарла Закліки з Щекаревиць король дозволив наново заснувати місто на німецькому праві і збудувати крамниці та цирульню на Ринку, а також пивницю для зберігання вина під ратушею. Це робить Ринок цінним елементом містобудівної структури міста.⁵

Стрий належав до групи міст з найзручнішим квадратним Ринком (9,0 шнурів, 3,0*3,0, шнур – 42,3 м). З нього виходило 8 вулиць. Костел і площа перед ним становили одну з приринкових діляниць. Ділянки в межах Ринку мали розміри 62,72 та 87 ліктів. Приринкові ділянки 9,6 – 38,6 ліктів ширини і 67,7 – 106,3 – глибини. За Генеральною ревізією міст, містечок і сіл Перемишльської землі від 10 травня 1692 року «В Ринку» описано 59 будинків.⁶ Розміри споріднених між собою будинків були в межах 14,5 – 38,6 на 24,1 – 77,0.⁷ Будівлі щільно прилягали стінами і мали приблизно однакову висоту.

У своєрідному «серці міста» впродовж століть вирувало економічне, культурне і політичне життя. Власне назву, «окільцьована» крамницями та ятками, площа отримала від трансформованого німецького слова «Ring» – кільце. Запроваджений у XV ст. суботній базар доповнювали щорічні ярмарки на католицькі свята Успіння Божої Матері (15 серпня), Св. Станіслава (8 травня), Св. Варфоломія (24 серпня), Св. Миколи (8 грудня) та у тиждень по

⁵ Лукомська З. В. Особливості історико-містобудівного розвитку міста Стрия // Сучасні проблеми архітектури та містобудування. 2015. Вип. 38. С. 336;

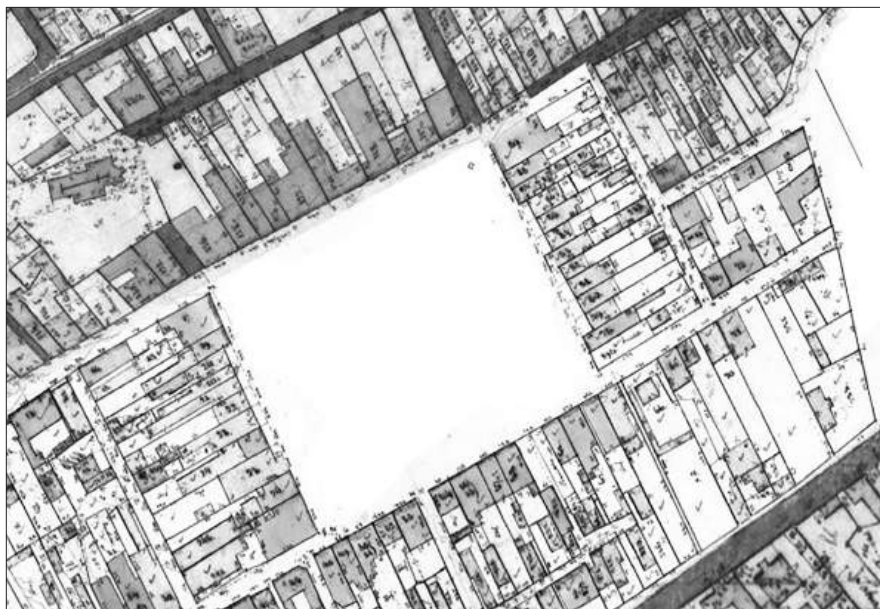
⁶ Центральний державний історичний архів України у м. Львові, ф. 14, оп. 1, спр. 258, арк. 247–249;

⁷ Motylewicz J. Miasta ziemi przemyskiej i sanockiej w XVII – XVIII wieku. – Przemyśl, 1993. – S. 217, 264;

празнику Божого Тіла, які часто відвідували іноземці. У XVIII ст. базарним днем став четвер.

Строга ринкова структура і особливості стриманого планування добре збереглися. Це побіжно підтверджують картографічні матеріали. Зокрема перший план міста на карті Фрідріха фон Міра 1779–1782 років та план міста Антона Гагер Гагерштайна 1788 року.

Кадастровий план 1851 року дає нам уявлення про забудову перед великою пожежею.

Головним елементом історичної архітектурно-просторової структури давнього Стрия була ринкова площа. За зразком інших міст магдебурзького права там, окрім яток і житлових будинків, містилася ратуша – споруда, в якій розміщувались органи міського самоуправління, творячи магістрат. «Ратуша», що походить від німецького «Rathaus» і буквально означає будинок ради, згадана у королівському локаційному привілеї від 21 жовтня 1431 року для Тарла Закліки. Зокрема згадується шротампт у пивниці під ратушею. Тобто виключне право продавати вино і пиво цілими бочками.

Про перші ратуші через часті пожежі не збереглося жодних відомостей. Одну з будівель (її можна помітити на карті фон Міга) у спілці з міщанами і бургомістром Адальбертом Фалецьким збудував староста Казимир Понятовський у 1777 році головним чином на гроші з пропінації (права виготовляти і продавати алкогольні напої). Знаємо, що поряд з ратушею була крамниця стрийської церкви Різдва Богородиці, поки не згоріла разом з нею.

Про дерев'яну ратушу посеред Ринку ще на початку століття спираючись на спогади старожилів написав Василь Залозецький і зазначав, що кам'яна плита стоїть досі.⁸ Часто-густо можна натрапити на згадку про проект ратуші Єжи Глоговського 1816 року. При ближчому знайомстві виявилось, що це план будівлі окружного староства.

Оскільки ратуша наділена певною знаковістю і символізмом, то закономірно постало питання її відбудови.⁹

Конкурс на проект нової ратуші в Стрию.

Конкурсна комісія у складі панів: бургомістра Александра Стояловського, заступника Станіслава Матковського, адвоката і посла до сейму Філіпа Фрухтмана, професорів Політехніки: Бізанца, Левинського, Тальовського, разом з інспектором колій Коморою, старшим інженером Зигмунтом Махневичем і міським будівничим Адамом Опольським на пленарному засіданні у середу 21 березня з 31 надісланої роботи визначив 1 нагороду у сумі 1200 корон проекту «Senatu porzuloque» за найкраще вирішення «rzutow I za fasadu w alternatywi»; 2 нагороду 800 корон проекту під назвою «Lubranka»; 3 нагороду у сумі

⁸ «Магдебургское право требовало во первых: рынка (Ring), сплошного населенія на сравнительно маломъ, обыкновенно квадратномъ пространствѣ, дальше ратуша внутрь съ радною избою и арестомъ, въ округъ ратуша суконницъ, т. е. крамовъ богатыхъ купцевъ и бѣдныхъ ремесленниковъ, а на около рынка съ его домами и прилегающими короткими улицами – городскихъ валовъ и паркана на нихъ (circulus oppidi). Еще въ началѣ нынѣшняго столѣтія стоялъ въ Стрыѣ, среди рынка, деревянный ратушъ, по которомъ еще сегодня осталась каменная плита.» Василь Залозецький Несколько свѣдѣній о гор. Стрыѣ //Червоная Русь. 1890. №41–48;

⁹ Slowo Polske. 1906. 27 marca. № 132; Gazeta Lwowska. 1906. 28 marca. №71.

500 корон проєктові «BBBBBB». Похвальні листи отримали чотири роботи під назвами: «Kwadrat», «Pisanka», «260000 koron», «D.T.K.»

Після відкриття конвертів нагороджених праць виявилось, що авторами «Senatu populoque» є слухачі Політехніки у Львові Бауер, Гжимальський, і М. Осінський; «Lubranka» Роман Бандурський з Кракова; проєкту «BBBBBB» Юзеф Пятковський зі Львова. Виставка всіх надісланих праць буде доступна від 26 березня до 8 квітня з прибутком для місцевої філії Товариства народних шкіл.

Отож, з ініціативою виступив бургомістр Александр Стояловський (1836–1912). До складу журі увійшли відомі стрийські будівничі Зигмунд Махневич і Адам Опольський. Останній народився 1878 року в містечку Журавно. Закінчив відділ архітектури Львівської політехніки. Обіймав посаду головного архітектора міста Стрия. 1908 року став членом Політехнічного товариства у Львові. 26 жовтня 1925 року обраний президентом Кола архітекторів, яке діяло в рамках товариства. Опольський автор проєктів низки промислових, громадських та житлових споруд у стилі модерн у Львові та Стрию. Заснував приватне архітектурно-будівельне бюро, яке діяло у Львові, спершу на вулиці Дорошенка, 19, а від 1913 року на вулиці Франка, 33 на третьому поверсі. Під час Першої світової війни керував реконструкцією ряду споруд для Управління відбудови краю. Роботи у Стрию: холодильник із фабрикою льоду, казарми кавалерії.

Густав Бізанц (30 серпня 1848 Кути – 3 жовтня 1925) – архітектор, педагог, ректор Львівської політехніки. Народився у сім'ї німецьких колоністів у селі Кавчий Кут (тепер Кути під Стриєм).

Теодор Мар'ян Тальовський (1857–1910) навчався у Львові і Відні. Викладав у Кракові. Член Львівського Політехнічного товариства. Автор проєкту костелу Св. Єлизавети у Львові.

Перше місце здобув проєкт виконаний студентами Веславом Гжимальським (1891–1941), Т. Бауером і Мар'яном Осінським (1883–1974). Згодом його затвердила міська рада (*Держархів Львівської області, ф. 1060, оп. 1, спр. 184*).

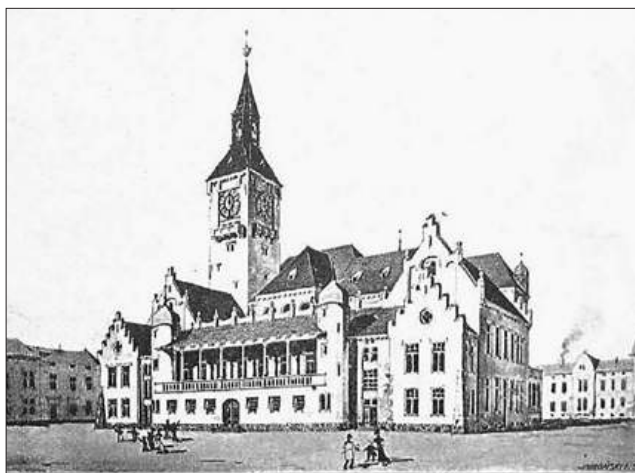
Завдяки публікаціям краківського журналу «Architekt» маємо можливість побачити кілька проєктів стрийської ратуші Романа Бандурського (1874–1949) і Здислава Антонія Монченського (1878–1961).

Rys. 124. Pomysł ratusza w Stryju II-ga nagroda pod godłem „100”.
Arch. Roman Bandurski. Do rys. 123, 124 i 125 w numerze X.

Rys. 119. Widok ratusza w Stryju. — Arch. R. Bandurski.
„Lubranka” II-ga nagroda.

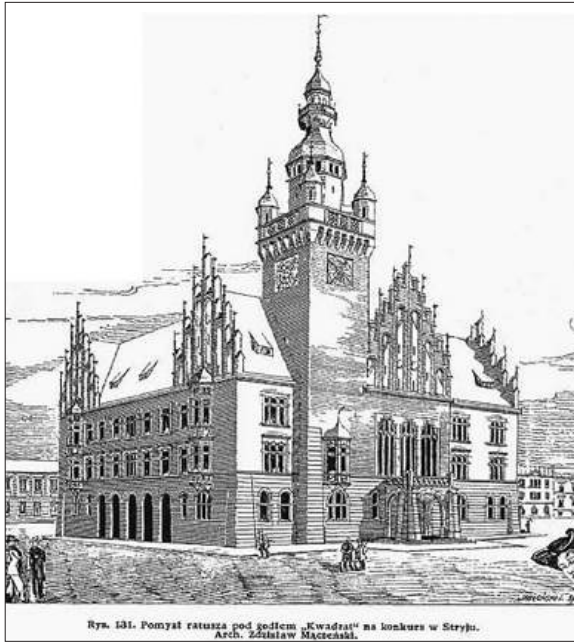

Rys. 125. Widok ratusza w Stryju.
II-ga nagroda na konkursie z odmianną pod godłem „100”.
Arch. R. Bandurski.

WIDOK REKONSTRUKCYJNY RATUSZU W STRYJU.
PROJEKT KONKURSOWY — WIGORST PIERWICKI.

PIECI ROKÓW PRACOWAŁ
W KRAKOWIE.

Відомий ще один проект ратуші в Стрию. Він зберігся лише у вигляді акварелі Станіслава Тондоса (1854–1917) виконаній на замовлення архітектора Яна Людвіка Пероса (1867–1932).

Пройшло кілька років і міська газета «*Ziemia Stryjska*» у №11 від 15 березня 1913 року помістила допис у рамках дискусії. Переказавши передісторію автор згадав, що через закладення водогону і каналізації будову ратуші перенесли і от тепер вирішили її звести, але не на Ринку, а на ділянці подарованій місту покійним п. Едвардом Гошем (перед тим старостою, сьогодні народна школа ім. Чацького) на розі вулиць 3 Травня і Собеського. Порахував вартість землі і отримав 180 тисяч корон витрат без найменшого доходу. Натомість при будівництві ратуші на старому місці дозволило б помістити принаймні 10 «склепів» на першому поверсі і отримати 15000 корон прибутку щороку. До того ж, Ринок у час торгів наскільки брудно та витає жахливий сморід, що лише ратуша врятує цю ділянку. Свого часу ж чомусь не помістили на пропонованій ділянці старостою, пошту і податковий відділ. Завершуючи, автор запрошував читачів до дискусії.

5 квітня з'явився ще один допис «Де побудувати нову ратушу?». Тепер розглянуто міське планування. Аргументуючи тим, що міська влада має перебувати фактично у центрі, знову обрали Ринок як середину міста. На Ринку ж є ратуші у Львові, Тарнові, Новому Сончі... Інше можливе місце зближує ратушу з колією і казармами, які з магістратом не мають нічого спільного. Та все ж головним чинником залишилося оздоровлення міста. Бруд, болото, сміття і сморід вже звичні явища. Та й торгівлю можна винести за місто. А дарованій ділянці варто розмістити готель чи староство.

12 квітня до газети написав стриянин, який мешкав біля тодішнього магістрату. Допис так і підписали «голос з міста». Йшлося про наболіле. В магістраті поміщували арештованих здеморалізованих елементів і часом цілі табори циган. Дати собі з цим раду влада не могла. Крики, свист, лайка перетворюють Корзо і «коліївку» у невідомо що, а там поблизу жіноча школа і гімназія в кінці вулиці. З того огляду і теперішнє положення магістрату невідповідне через сусідство школи і костелу. Тож єдиним місцем для ратуші є Ринок.¹⁰

Весь цей час Ринок виконував свою безпосередню функцію – був місцем жвавої торгівлі. Йоган Георг Коль (1808–1872) відвідавши Стрий у 1838 році писав, що Ринок оживає о сьомій євреями, які продають горілку та німцями, що пригощають хлібом. З особливою приємністю мандрівник перераховує незвичні форми борошняних та м'ясних виробів: «блутвурст» – кров'янку, «грамети» – розтертий сир та «гривні» – шматки випеченого сала.¹¹

Лише у 1920-х роках для перерахованих цілей зведено окремий комплекс Торговицю.

Тож більшість будинків на Ринку були або крамницями, або ресторациями.

Будинок №1	магазини Айдмана і Фіндлінга
Будинок №2	крамниця Маврикія Тілеманна заснована у 1883 році.

¹⁰ Закусов М. Ратуша в Стрию. URL: <http://sommerfeld-sommerfeld.blogspot.com/2016/02/blog-post.html> (дата звернення 31.12.2019)

¹¹ Див. Пам'ять століть. 2004 №1 С. 49.

Будинок №4
Будинок №5

відомий як галантерея Леона Буха. Сьогодні «Едем».
аптека Хальбазані.

Будинок №6
Будинок №7

тканини Кларсфельда.
одяг М. Фрідлендера.

Будинок №9	скло і порцеляна Гроля.
Будинок №10	галантерея Лантнера, Глатштайна і Лерера.
Будинок №11	галантерея Купфермана.
Будинок №12	магазин Соломона Розенфельда
Будинок №13	галантерея Шпінрада, потім магазин взуття Тріба, а перед війною склад будівельних матеріалів.
Будинок №14	«трафік» – магазин тютюнових виробів Гілда і Гаврилінки
Будинок №15	відділ нафтової фабрики «Польмін»
Будинок №16	скло і порцеляна Діамандштайна і ще кілька магазинів.
Будинок №17	галантерея Лапойовкера
Будинок №18	тканини Мельцера
Будинок №19	посуд Нойбауера і взуття Феніга
Будинок №20	тканини Еккерта
Будинок №21	взуття Давида Нойбауера
Будинок №22	галантерея К. Рубінзона
Будинок №23	тканини Фельдмана і Шойфера, борошно Герша і будівельні матеріали Акермана.
Будинок № 24	галантерея Марбаха, магазин Хаїма Ротштайна і Меєра Френкеля
Будинок №25	склад шкіри Шварца
Будинок №26	купець Абрам Апфельгрюн
Будинок №27	склеп Лейбовича і Вайзенгаута
Будинок №28	крамниця хутра Е. Барзама і пиварня Селінджера
Будинок №29	тканини Гутгерца і капелюхи Папіра
Будинок №30	крамниця готового одягу М. Рабіна і магазин взуття Зауербєрга
Будинок №31	пекарня Зауєрбрюна, тканини Візелтіра і крамничка І. Гафтеля.
Будинок №32	алкогольні напої Штерна і ресторан Фішера
Будинок №33	вино Кеслера і skleп колоніальних товарів Земмеля
Будинок №34	готовий одяг Менделя Рабіна, галантерея Фрідлендера і крамниця представників місцевої фабрики сірників «Ватра» Мойсея Шпігеля та Самуєля Глатштайна
Будинок №35	склеп Апфельгрюна і Фляйшера

Будинок №36	бюро інженера Йоахіма Діккера та лікаря загальної практики Копеля Шніра
Будинок №37	одяг Ловенталя і галантерея Діккера
Будинок №38	галантерея Ключера
Будинок №39	до 1939 року аптека і житло Леона Штернбергера
Будинок №43	крамниця готового одягу Герделя
Будинок №44	паста для взуття Шапіра (Schapira J.)
Будинок №45	тканини Шперберга і головні убори Фішера
Будинок №46	ресторан і крамниця Каспровича – Вонсовича, а також галантерея Філіпа Бориса
Будинок №47	Абрам і Леон Теппери та торгівельне агентство Ісака Губеля
Будинок №48	ділили склеп Лейбовіча і Вайзенгаута, склад фарб Фінгерера, галантерея Роттера і крамниця одягу Франкеля
Будинок №49	тканини і галантерея Тепперів
Будинок №50	належав родині Ландбергів.

13 будівель включені до Державного реєстру пам'яток архітектури місцевого значення.

РИНОК, 13

Охоронний номер – 1176-м.

Стиль історизм. Рядовий будинок з балконом, площею 300 кв. м. Головний фасад – чотиривіконний зі зміщеним вліво входом і двома вікнами-вітринами. Балкон з металевим огороженням охоплює центральні дверний і віконний прорізи. Вікна другого поверху з обох сторін оздоблені профільованими лиштвами у формі античних колон з опертим на них карнизом. Над вікнами на консолях лежить дугоподібний сандрик. Тафлі під вікнами цього поверху декоровані рядами балясин. Фасад завершується карнизом з ліпним декором у вигляді кронштейнів. XIX ст.

РИНОК, 14

Охоронний номер – 1997-м

Стиль – історизм.

Рядовий, складений з двох тривіконних будинків площею 330 м. кв.

РИНОК, 15

Охоронний номер – 1177-м.

Стиль неокласицизм. Житловий будинок рядового типу. Тривіконний, двотрактовий.

РИНОК, 16

Охоронний номер – 1178-м.

Стиль історизм з ознаками неокласицизму. Зміщеноосьовий, чотири-віконний. Вікна другого поверху прикрашені трикутними сандриками.

РИНОК, 18

Охоронний номер – 1178-м

Стиль історизм з ознаками неокласицизму.

Житловий будинок рядового типу. Тривіконний, трьохтрактовий. Фриз декорований вставками з ліпниною.

РИНОК, 20

Стиль неокласицизм

Житловий будинок рядового типу. Чотиривіконний, трьохтрактовий.

РИНОК, 37

Стиль класицизм.

РИНОК, 38

Охоронний номер – 1998-м

Стиль – класицизм.

Зміщеноосьовий рядовий площею 200 м. кв.

Балкон з кованою металевою огорожею. Консолі втрачені. На рівні другого поверху гладкі підвіконні тафлі. Над вікнами ліпний рослинний орнамент і сандрик-планка на двох профільованих консолях.

Його логічним доповненням є сусідній будинок №39

РИНОК, 40

Охоронний номер – 1999-м

Стиль – історизм (еклектика).

Кутовий, багатоосьовий площею 483 м. кв.

РИНОК, 41

Охоронний номер – 2000-м

Стиль – класицизм.

Рядовий чотиривіконний будинок площею 360 м. кв. Балкон з литою металевою огорожею обрамлено меандровим візерунком. Балконна плита оперта на п'ять ажурних металевих консолей. Вікна другого поверху прикрашають сандрики.

РИНОК, 43 (КОЛИШНІЙ 47)

Охоронний номер – 2001-м

Стиль – класицизм.

Середина XIX ст. Вікна вітрини обабіч входу. Ліпний фриз і підвіконні тафлі з рослинним орнаментом. Частина будівлі виступає як ризаліт і становить уявну межу сусіднього симетричного будинку. Ковані і литі металеві балконні огорожі двох різновидів.

РИНОК, 44 (48)

Охоронний номер – 2002-м

Стиль – класицизм.

Рядовий, трьохтрактовий, зміщеноосьовий. З ідентичним оздобленням фризу і підвіконних тафель як на сусідньому будинку №43, але відмінним обрамленням вікон. Литі балконні решітки.

РИНОК, 46 (50)

Охоронний номер – 2003-м

Стиль – класицизм.

Рядовий чотиривіконний, трьохтрактовий, зміщеноосьовий.

Ліпнина, ковальство.

АДМІНІСТРАТИВНІ І ГРОМАДСЬКІ БУДІВЛІ

ОКРУЖНЕ СТАРОСТВО

Шевченка, 26

Охоронний номер – 1966-м

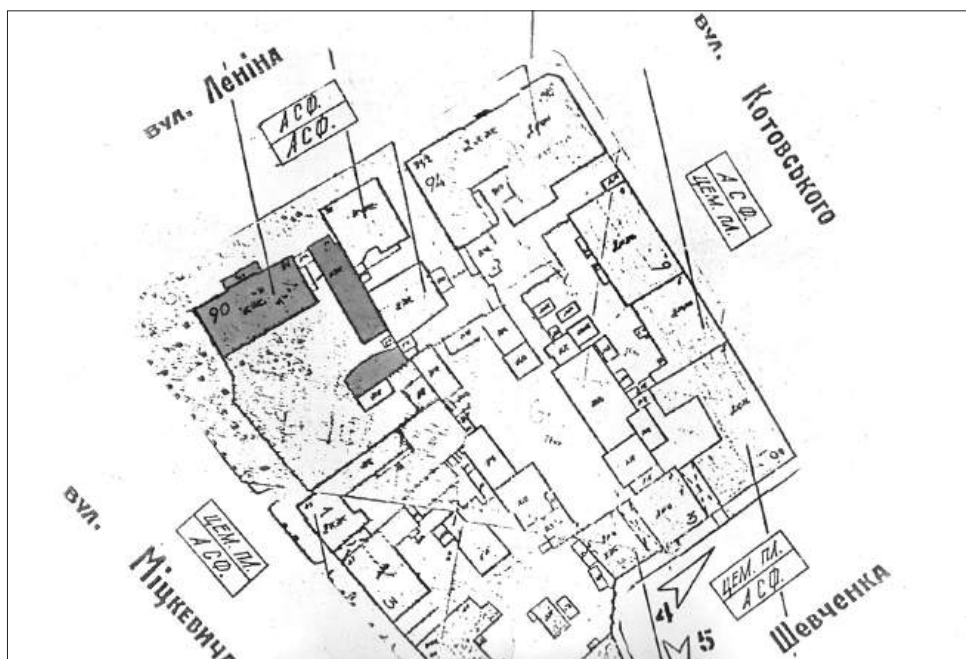
Центральноосьовий окремостоячий палац з господарськими будівлями площею 717 м. кв. Стиль класицизм. Дата побудови 1823 рік. Первісне використання адміністративна будівля. Одна з найдавніших міських споруд.

Після захоплення Галичини австрійська влада скасувала давній поділ на воєводства і повіти, ввівши циркули або округи. Їх очолювали призначені цісарем окружні старости. Стрий став центром одного з 18 округів. Урядникам спорудили будинок на ділянці подарованій місту Едвардом Гошем, колишніх ґрунтах католицького пробоща у 1823 році. Ще наприкінці 1930-х років у внутрішньому дворі містився кам'яний сонячний годинник з датою «1823».

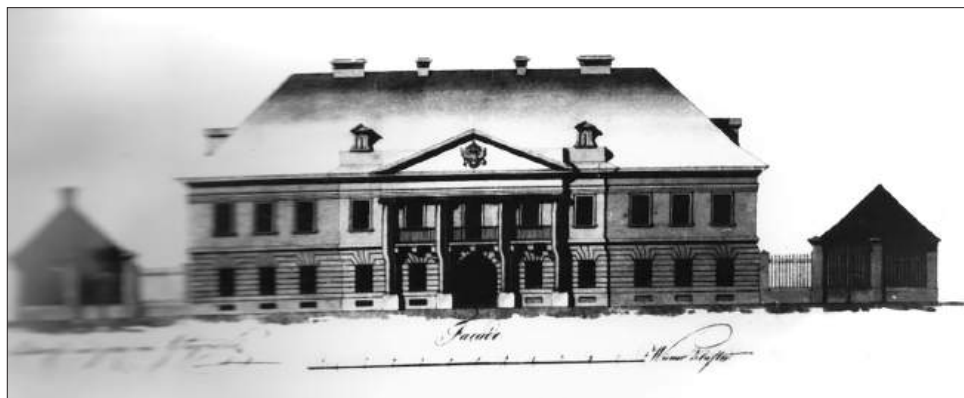
На час укладення планів міста Фрідріха фон Міга (1779–1783 рр.) і Антона Гагерштайна (1788 р.) територія стояла пустою, хоча місцева усна традиція пов'язує будівлю з ім'ям дружини Яна III Собеського Марією Казимирою Луїзою де Лагранж Аркен, відомою як Марисенька.

До Першої світової війни тут містилася 4-класна чоловіча школа імені Тадея Чацького. У 1922 році в приміщеннях споруди містилися: санітарний і будівельний відділи, слідча поліція.

Сьогодні будівля належить санітарно-епідеміологічній службі.

МАГІСТРАТ

Незалежності, 11

Охоронний номер – 1188-м

Центральноосьовий з ризалітами, площею 528 м. кв. Стиль класицизм з елементами історизму.

Організацію адміністративної влади в містах австрійська влада розпочала з ліквідації міського самоуправління. В органів самоврядування було відібрано ключові функції. На початку XIX ст. скасовано виборність членів магістрату. Магістрат став частиною урядової вертикалі, а бургомістр перетворився на звичайного чиновника, лише платили йому з міської каси.

Ніби й продовжувала функціонувати міська влада, до складу якої у 1782 році входили: бургомістри Михайло Сименович і Андрій Теодорика, райці Ян Артим'як, Ілля Тарнавський, Антоній Коханчик, Стефан Микитко, Ян Лаврович, лавники Ян Мармурович, Томаш Залеський, Йосафат

Микиткевич, Ян Макович. Але з 1783 року цісарські урядники почали готувати новий магістрат. Місту повернули колишні привілеї, створили опла-

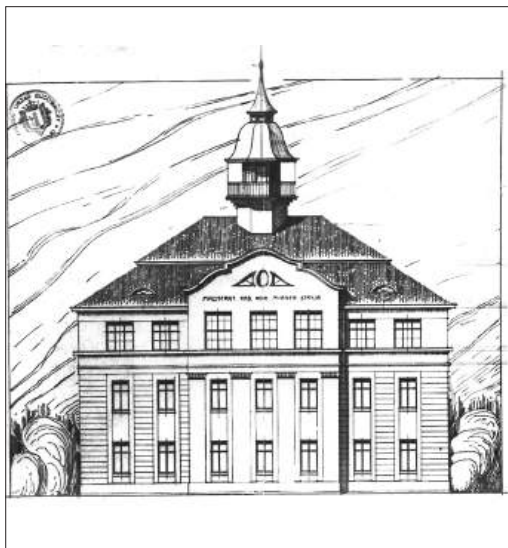

чуваний чиновницький персонал, забезпечили сталі фонди для розвитку. Видатки міста на утримання отриманих маєтностей, будинків, службовців магістрату, канцелярії, вбрання для поліції у 1797 році склали 14350 флоринів, причому доходи заледве могли їх покрити. Відомо, що у 1815 році бургомістром був Мартин Цешевський.

На зміну згорілій ратуші зведено будівлю магістрату, однак вже не на Ринку.

У складі міської адміністрації у 1913 році: бургомістр, його заступник, синдик, директор канцелярії, інженери, будівельний асистент, касир, контролер, помічниця касира, керівник міської лікарні, лікар, ветеринар, канцелярист, лісник, інспектор поліції, торговий комісар, офіціал, начальник пожежної сторожі, директор газівні, рахунковий асистент, керівник дому убогих, 2 сержанти, 1 взводний, 42 поліцаї, 17 пожежників, 3 лісники. 4 акушерки, сторож різниці, міський гробар, 6 сторожів для підмітання вулиць, 8 ліхтарників, 5 візників, дорожній майстер. 3 возні, 4 помічники при канцелярії, 2 агенти поліції, доглядач парку, годинникар, 10 працівників міської газівні.

Сьогодні одне з приміщень СЗОШ №1.

ПОВІТОВЕ СТАРОСТВО

Драгоманова, 2; Шевченка, 40

Охоронний номер – 1985-м

Кутовий багатоосьовий будинок середини XIX ст. площею 675 м. кв. Ордерний декор, ковані решітки. Стиль ранній історизм. Внесений до реєстру Рішенням Львівського облвиконкому №280 від 21 травня 1991 року.

У 1846 році введено новий адміністративно-територіальний поділ, згідно з яким Галичину розділено на 74 повіти на чолі з старостами. Останніх призначав міністр внутрішніх справ. Начальники повітів підпорядковувались наміснику. За урядовим розпорядженням 1853 року вони наділялися широкими адміністративно-господарськими повноваженнями. Старостам підпорядковувались жандармерія і повітові фінансові дирекції.

У період ЗУНР в будівлі перебувала військова команда міста.

Без істотних змін повітові староства продовжували діяльність у Другій Речі Посполитій. Президентським декретом від 19 січня 1928 року визначалися їх функції і компетенція. Старосту, який здійснював загальне керівництво адміністрацією, й надалі призначав міністр внутрішніх справ. Йому підпорядковувалась повітова поліція. У тісній співпраці діяли органи місцевого самоврядування: повітова рада і повітовий відділ.

Всі вони припинили існування у 1939 році.

На стінах будівлі дві пам'ятні дошки.

«31 березня 1926 року тут відбулася масова політична демонстрація трудящих міста проти свавілля уряду буржуазно-поміщицької Польщі. Слава полум'яним борцям, які віддали своє життя за щастя і свободу трудового народу! 31 березня 1976 року»

Йдеться про події «Кривавої середи»¹² – загибель 13 осіб підчас акцій протестів.

Друга дошка з барельєфом керівника військової команди м. Стрия сотника Галицької армії Миколи Гошка (1890–1941).

¹² Дудикевич Б. К Кривава середа (до 40-річчя розстрілу демонстрації безробітних у м. Стрий) // Український історичний журнал. – 1966. – № 3. – С. 134–136.

Stryj — C. k. Starostwo

K. K. Bezirkshauptmannschaft

ПОВІТОВА РАДА

Шевченка, 42

Охоронний номер відсутній

Одноповерховий будинок кінця XIX ст. у стилі історизму з ознаками неоренесансу. Площа 330 м кв. Наявний заїжджий двір.

Не зважаючи на низку перебудов зберігає автентичність.

Сьогодні одне з приміщень Національної поліції.

ОКРУЖНИЙ СУД

Шевченка, 71

Охоронний номер – 1169-м

Монументальний трьохповерховий будинок площею 1508 м. кв.

Стиль історизм з елементами неоренесансу.

В 1849 році в Галичині створено 218 судових повітів, а з 1867 року запроваджено триступеневу систему судів: повітові, окружні і вищі крайові. До складу Львівського вищого крайового суду входив Стрийський окружний суд, як суд другої інстанції.

Будівля Окружного суду урочисто відкрита у жовтні 1897 року.

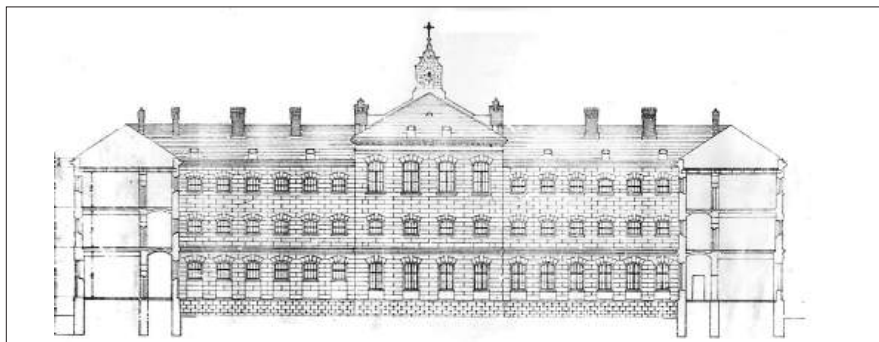
Проект архітектора Франциска Сковрона (1856-?) втілював місцевий будівничий Юзеф Турек під керівництвом інженера В. Будзинського. На аттику вміщено напис «Fiat justitia» (не зберігся).

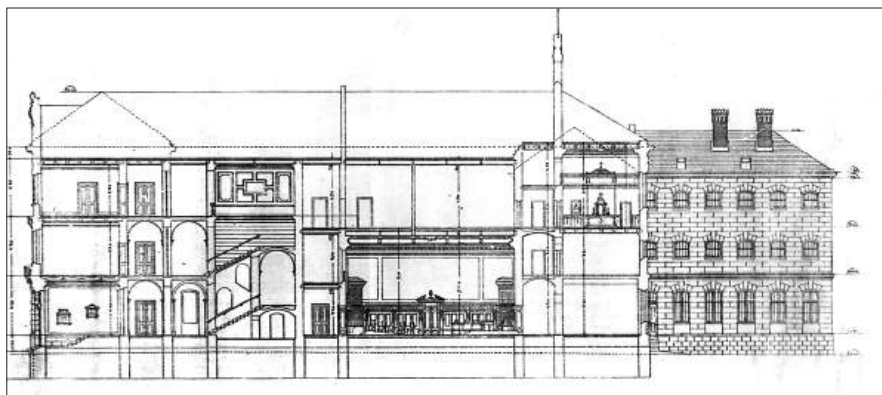
Для спорудження установи місто надало ділянку і виділило 40 тисяч корон.

Будівля вміщувала також повітовий суд і прокуратуру.

У складі Польської держави вони продовжували діяти без істотних змін, а після реформи 1928 року розглядали важливі цивільні і кримінальні справи, які не підлягали розгляду нижчими судами та були для них апеляційною інстанцією. Стрийський окружний суд діяв на території Стрийського, Сколівського, Жидачівського повітів.

Сьогодні у будівлі, над якою вперше в Україні піднято синьо-жовтий прапор 14 березня 1990 року, міська рада.

МІСЬКА ГАЗІВНЯ

Сколівська, 3

Охоронний номер відсутній

Будинок міської газівні. Історизм з переважанням ознак неороманського стилю.

Проблема освітлення вулиць хвилювала владу давно. Перші зрушення відбулися у 1903 році, коли магістрат прийняв рішення про будівництво газівні. У якості експерта запросили директора львівського закладу Теодоровича, який розрахував вартість робіт. Будівництво наземних споруд: фабричних, адміністративних та складських доручено будівничому Абрамові Вальдману за планами інженера Адама Опольського. Прокладення 26 км. труб вулицями виконав Ян Верштайн під керівництвом інженера Малецького. Міську газівню відкрили у 1907 році. Вона обійшлася у 400 тисяч корон. І якщо у 1906 році було 168 нафтових ламп, то в 1909 році 420 газових ліхтарів освітлювали вулиці міста. За 1912 рік газівня виробила майже 280 тисяч кубічних метрів палива. Крім того отримане паливо використовували для обігріву та приготування їжі. Лише за 1911 рік змонтовано 685 пальників. Тож у місті було: 4 тисячі пальників, 9 двигунів, піч для виплавки металу, вироблення кави, дезинфікатор, три стерилізатори, 21 піч для купелей і т. п. Закладом, де працювало 30 осіб, керував Мечислав Зайферт (1878–1945).

Сьогодні будівля використовується за призначенням. Філія «Львівтрансгаз».

Мечислав Зайферт

Адам Опольський

Gazownia miejska w Stryju.

ZARŁAD GAZOWY MIEJSKI

W STRYJU

POLECA:

Kuchnie i kuchenki gazowe, piece kąpielowe odznaczające się zupełnem bezpieczeństwem. Żelazka gazowe do prasowania i rurkowania. Zalety opału gazem. Wygoda i łatwość w obsłudze, nadzwyczajna czystość, natychmiastowe wyzyskanie ciepła i taniać. — — — —

Bogaty magazyn lamp i świeczników
 do oglądania, w gazowni.

МІСЬКИЙ ЕЛЕКТРИЧНИЙ ЗАКЛАД (M.Z.E.)

Незалежності, 19

Охоронний номер – 2030-м

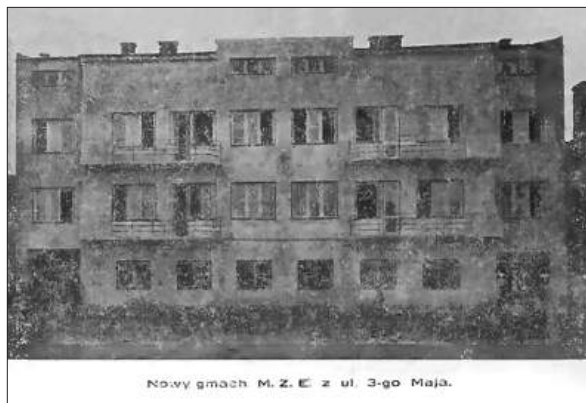
Адміністративний будинок «Міського електричного закладу» у стилі польського функціоналізму загальною площею 432 м. кв.

Багатоосьовий, рядового типу.

Тимчасова міська рада у 1928 році прийняла рішення про електрифікацію міста. У результаті консультацій з проф. Габріелем Сокольницьким укладено угоду на постачання електроенергії з Борислава. До 1934 року без світла залишились лише частина Помірок, Нового Світу і Марцинівка.

Для розміщення управління у 1938 році споруджено окреме приміщення вартістю 113 тисяч злотих. Будівлю освятив ксьондз прелат Цісло 3 грудня у присутності повітового старости Станіслава Гармати і віце-президента Броніслава Райфа.

Сьогодні будівля використовується за призначенням.

Miejski Zakład Elektryczny

E. adm. 1.1/53.

Stryj dnia 3 września 1938.

Ogłoszenie

**M. Z. E. zawiadamia, że dnia 6-go września br.
PRZENOSI biura swoje do własnego budynku przy ul. Smolki 13.**

Prezydent miasta:
KEIM BOLESŁAW w.r.

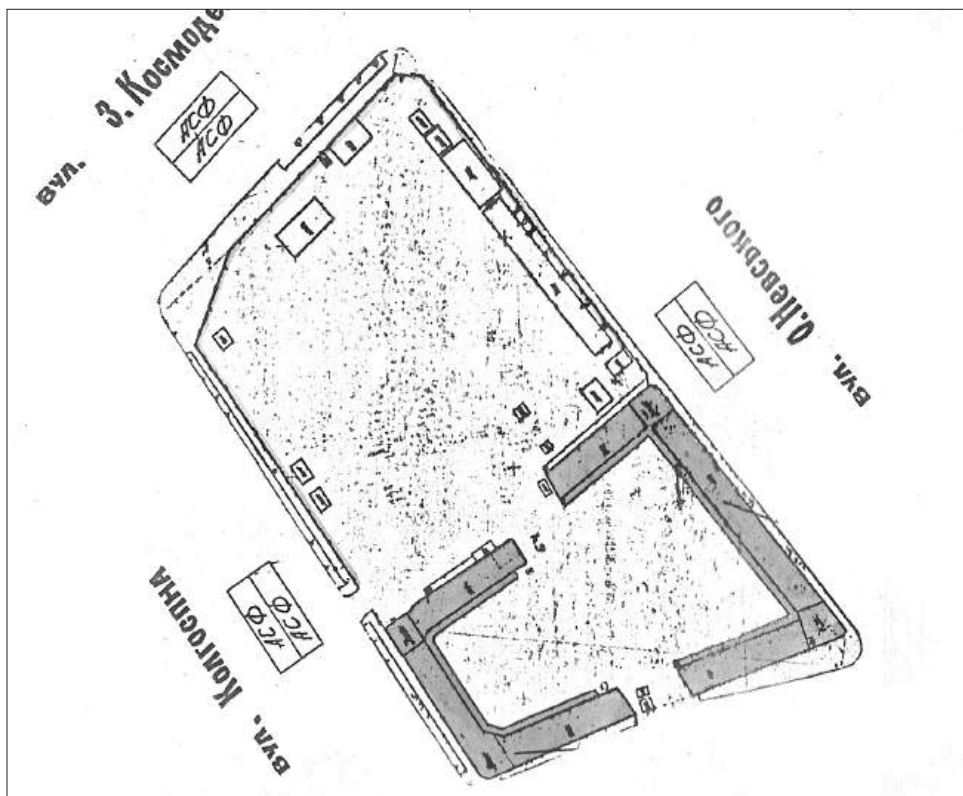
ТОРГОВИЦЯ

Зелена, 30а

Охоронний номер відсутній

Територія на площі 1,2 га обмежена торговими рядами з 4-ма вежами у стилі історизму з неороманськими ознаками. Початок облаштування 1910 рік. Роботи продовжено у 1923 році, коли споруджено канцелярію.

На одній з веж встановлено пам'ятну плиту страченим 11 січня 1945 року підпільникам ОУН: Зеновію Гойсаку, Павлові Бабію, Петрові Стефаніву та Павлові Гадяку.

ПОЖЕЖНА СТОРОЖА

Зелена, 23

Охоронний номер відсутній

Пожежна сторожа постала у місті вже після трагічних подій 17 квітня 1886 року. Спочатку з'явилася добровільна пожежна охорона залізничників 4 травня 1887 року. Її першим керівником був Фердинанд Марцінський. 11 грудня 1893 року пожежники з міста підготували статут, який оголосили на засіданні міської ради. По вівторках і п'ятницях вони навіть проводили навчання у приміщенні магістрату. Добровільну дружину очолював професор гімназії Якуб Герус, заступником був Йозеф Ляйтнер.

Міською пожежною сторожею керував Ян Добжанський.

У 1900 році підготовлено кошторис на спорудження будинку пожежної охорони.¹³

Автором проекту будівлі ймовірно був Адам Опольський. Стиль історизм з переважанням неороманських і неоготичних ознак.

Нині Стрийський РВ ГВ ДСНС України у Львівській області.

¹³ Держархів Львівської області, ф. 1060, оп. 1, спр. 502, 582, 799 (план);

ШПИТАЛЬ

Дрогобицька, 50

Будівля не існує.

Створений за рішенням магістрату у 1848 році як громадський. Розпорядженням цісарсько-королівського намісництва від 29 листопада 1857 року перетворений на загальний. За шпиталем закріплений міський лікар Димитр Темпле з платнею 120 злотих ринських. Він виконував обов'язки впродовж 1850–1894 років. Протягом 1872 року шпиталь, який складався з двох дерев'яних будинків при дорозі на Львів, прийняв 587 хворих, 105 з них померло. Найпоширенішими хворобами були сифіліс, тиф і пневмонія.

Доглядачем шпиталю з 1854 року був Томаш Чех, який там і мешкав. З міської каси йому платили 400 ринських. Лише наприкінці 1880-х його змінив Антоній Обертинський, а згодом Сестри милосердя. Чотири шпитальні санітари отримували тільки харчі.

Будівлі були цілковито зруйновані і не варті ремонту. Щороку за них доводилося сплачувати 1700 злотих чиншу. Тож для нової будівлі підшукали місце поблизу «Вільшини» площею 3 морги 38 квадратних сажнів і запросили будівничого Яновського. А 28 липня 1876 року міська рада оголосила публічну ліcitaцію на будівництво загального шпиталю з кошторисом 23 тисячі злотих.

Клементина Бронєвська заповіла на шпиталь 1000 злотих, барони Бруницькі подарували 11 металевих ліжок, штори на 20 вікон і саджанці, з яких провізор шпиталю Томаш Чех заклад парк. Окремі дерева ми бачимо й досі.

Ще до війни, коли шпиталем керував Мечислав Солтисік, збудовано окремий інфекційний відділ на 18 ліжок. Тоді головному лікареві допомагали два асистенти.

У 1927 році відкрито відділ венеричних захворювань на 27 місць. В 1937 році міська влада виділила 300 тисяч на розбудову лікарні, зведено нове крило на 18 лікарняних палат. Лікарню електрифіковано і оснащено сучасним обладнанням. В цьому особлива заслуга керівника шпиталю д-ра Клавдія Бенедикта Каровця (1893–1961).

Притулок для убогих

«КАСА ХВОРИХ»

Шевченка, 59

Охоронний номер відсутній.

2-поверховий будинок Каси хворих початку XX ст. у стилі сецесії загальною площею 600 м. кв. Збереглися металеві двері з ливарні Верштайна.

Перші медичні страхові інституції в Галичині – Каси хворих – з'явилися ще в 1889 р., коли Австро-Угорщина почала перехід на систему обов'язкового медичного страхування. Наслідком такого кроку було збільшення фінансування на цілі медичного обслуговування та медичної допомоги з громадських фондів, якими розпоряджалися Каси хворих. Останні створювалися в

усіх містах і повітах. При цьому кожна Каса повинна була мати кілька дипломованих лікарів, що поставило завдання вишколу значної кількості кадрів на місцях. До того ж, на громадські кошти цих кас почала розширюватися мережа медичних закладів, зокрема, шляхом створення нових установ, що надавали стаціонарну медичну допомогу.

Продовжила діяльність на підставі закону від 19 травня 1920 року і розпорядження президента Речі Посполитої від 29 листопада 1930 року.

Сьогодні в будівлі розмістилося поліклінічне відділення Стрийської ЦМЛ.

ОЩАДНА КАСА

Валова, 12 – Незалежності, 27

Охоронний номер – 2017-м

На куті вулиць Валової та Незалежності стоїть гарна кам'яниця площею 425 м. кв. з палісадником у стилі історизму. Вона збереглася із незначними змінами. Сьогодні відсутній напис на аттику «*Kasa Oszczędności*». Стіни першого поверху тиньковані, оздоблені рустом. Другий поверх декорований лекальною цеглою. Дах металевий, складний із заломом, прикрашений люкарнами. Збереглися чавунні стічні труби з ливарні Болеслава Бенцера.

Комунальна ощадна каса заснована у 1860-х роках за ініціативою Зигмунта Затварницького. Коли він став бургомістром касою, яка містилася у приміщенні магістрату разом з міською, опікувався Александр Стояловський. У 1900 році придбано ділянку на розі вулиць Смольки і Валової, де за планами Владислава Постепського місцевий будівничий Абрам Вальдман у 1902 році збудував існуюче і сьогодні приміщення.

Восени 1902 року будівлю освятив пробощ Людвік Оллендер в присутності урядового комісара Зигмунта Реттінгера і старости Чеслава Нев'ядомського.

Після смерті Стояловського касу очолив Юзеф Биліна. Огорожа виготовлена на фабриці Яна Верштайна містить ві-

ньетки «ОК».

Тепер Стрийський міськрайонний суд Львівської області (корпус А)

Владислав
Постепський

Rok założenia 1867.	Rok założenia 1867.	
KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI MIASTA STRYJA		
Tel. № 47	ul. POTOCKIEGO 9	P. K. O. № 59.898
Przyjmuje wkłady na dogodnych warunkach i gwarantuje punktualne wypłaty, skupuje waluty i dewizy jako agent dewizowy, przyjmuje weksle do inkasa i załatwia wszelkie czynności bankowe określone Rozp. P. Prez. R. P. z 24/X 1934 o K. K. O.		
Za wszelkie zobowiązania Kasy wobec osób trzecich gwarantuje Gmina Miasta Stryja.		

«ГВЯЗДА»

Незалежності, 46

Охоронний номер – 1189-м

Будинок товариства польських ремісників і промисловців «Гвязда» у стилі історизму загальною площею 286 м. кв. споруджено у 1906 році. Присутні елементи сецесії (огорожа балкона).

План: Держархів Львівської області ф. 1060, оп. 1, спр. 766.

Товариство міщан для взаємодопомоги, опіки над молоддю і поширення освіти створили у 1873 році директор кредитної спілки Мерчук та залізничний урядник Кемпнер. Кошти на будівництво власного приміщення надали підприємці Ян Верштайн та Адольф Райф.

Товариство очолювали: Юзеф Костеркевич, Юзеф Павловський, Юзеф Биліна, Владислав Постепський, Ян Верштайн, кс. Александр Цісло.

Над входом барельєф дівчини в діадемі з шестикутною зіркою, що символізує назву товариства. Можливо присутня християнська символіка.

«ЧИТАЛЬНЯ КОЛІЙОВА»

Франка, 15

Охоронний номер – 2024-м

Стиль історизм. Площа 198 м. кв. Рядовий, зміщеноо-сьовий.

Стіни нетиньковані. Декор лекальна цегла.

У 1892 році працівники залізничних майстерень створили товариство «Czytelnia Kolejowa» для спільної організації відпочинку у вільний час з користю і задоволенням. Спершу збиралися у кам'яниці Ландберга на Ринку, де організовували патріотичні заходи та святкові вечірки. Інспектор Тадей Ільницький, очоливши товариство, втілював у життя власний проект споруди.

Будівлю освячено 1 червня 1907 року архієпископом Юзефом Більчевським.

Сьогодні одне з приміщень ДЮСШ.

Тадей
Ільницький

Czytelnia kolejowa.

«СОКІЛ»

Крушельницької, 18

Охоронний номер відсутній

Стиль сецесія. Впадають у вічі декоративні ліпні гірлянди і вінки квітів, лотосоподібні капітелі, розетки у формі квіток, імітація стебел рослин у кованих металевих огорожі лоджії.

З ініціати́ви Алекса́ндра Ма́лецького у 1888 році постала місцева філія львівського товариства «Сокіл», яка започаткувала розвиток спортивного руху в Стрию. Її першим керівником став ветеран польського повстання 1863 року, інженер Міхал Францішек Сльозарський (1839–1903).

2 жовтня 1904 року, урочисто освятили наріжний камінь під майбутню споруду на ділянці площею 5120 кв. м., яку придбали ще у 1896 році за 14 тисяч корон і певний час там був стадіон. Перед смертю Сльозарський особисто придбав 23 вагони каменю і пожертвував 1000 корон. Всього товариство зібрало 70 тисяч. З цими коштами приступили до будівництва. Будівля това-

STRYJ. Gmach »Sokół«

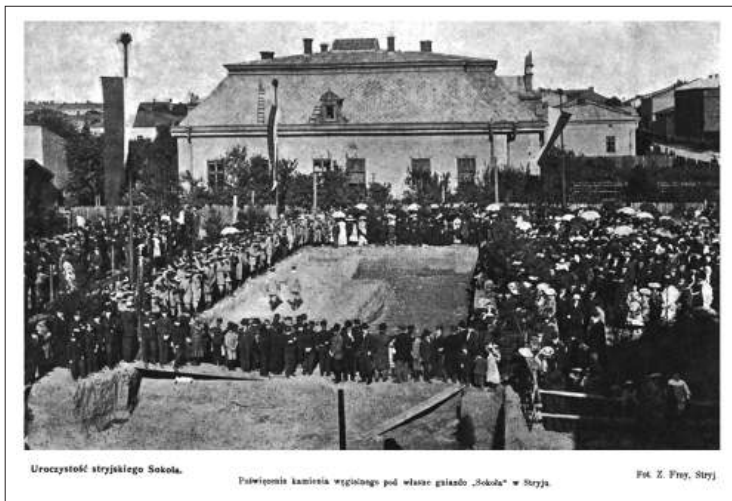

Stryj — Gmach „Sokoła“ — Sokół Gebäude

риства «Сокіл» завершена у 1906 році. Проект Крижановського. Будівничі Володимир Підгородецький і Владислав Гассман.

6 жовтня 1906 року пробощ Цісло освятив новобудову з театральним і гімнастичним залами, з великим балконом і ложами, з автономним опаленням, водопостачанням і освітленням. У 1929 році Фелікс Майєр виготовив нову завісу-кurtину, що була репродукцією роботи Генріка Семирадського для театру у Кракові.

Впродовж 1945–1959 років – Стрийський музично-драматичний театр. З 1965 року міський Будинок культури.

КІНОТЕАТР

Шевченка, 61

Охоронний номер – 1983-м

Стиль неокласицизм. 1920-ті роки.

Окремостоячий будинок з відступом площею 481 м. кв. Зберіг функціональне призначення. Сьогодні кінотеатр «Чаплін», у радянські часи «ім. Леніна».

Первісно кінотеатр «Едісон». Крім нього, у місті до Другої світової війни, діяли кінотеатри «Аполло» у приміщенні Народного дому та «Сокіл» в будівлі товариства «Сокіл», а також фотопластикон «Глобус» на вулиці Потоцького, 22.

ПОШТА

Поштова, 3

Охоронний номер відсутній

Новий будинок для міського уряду пошти і телеграфу на вулиці Красінського зведено на початку XX ст. Історизм з переважанням неороманського стилю та елементами неокласицизму.

Споруда використовується за призначенням.

Ще у 1895 році міський будівничий Юзеф Турек збудував приміщення для цісарсько-королівської пошти на розі вулиць 3 Травня і Валової (*Валова, 1 – Шевченка, 52*). Стиль – історизм. Кутовий, зміщеноосьовий з відкритим подвір'ям. Площа 1060 м кв. Охоронний номер – 1987-м.

У будинку №22, що був крайнім на вулиці, яка носила назву Потоцького (первісно Валова), згодом містилася II державна гімназія: 8 навчальних кімнат, канцелярія дирекції з передпокоєм, конференц-зал, хімічна лабораторія, кабінети фізики, біології, географії та релігії. Це давня кам'яниця Еттінгера. У 1930-х роках тут діяв «*Bar Zywiecki*» Р. Мюллера і фотопластикон «Глобус». 29 травня 1943 року розпочала роботу Набірна комісія Галицької стрілецької дивізії СС. Саме сюди, на *Jägerstraße, 22*, прибували перші добровольці до лав Дивізії «Галичина».

Зараз у приміщенні на першому поверсі кафе «Нью Йорк».

НАРОДНИЙ ДІМ

Народна, 8

Охоронний номер 1164-м

Кутовий будинок у стилі історизму площею 945 м. кв. 1900 року побудови. Архітектор Іван Левинський, будівничий Тадей Ільницький, скульптор Григорій Кузневич.

Урочисто відкритий 1 січня 1901 року. Побудований за ініціативою Євгена Олесницького, Степана Дубравського, о. Юліана Федусевича, Андрія Берника, Івана Вахнянина та інших. Ділянку на тогочасній вулиці Гоша придбав професор-пенсіонер гімназії Дубравський.

На фасаді встановлено погруддя шести діячів української культури Т. Шевченка, І. Котляревського, М. Шашкевича, Ю. Федьковича, М. Лисенка та М. Устияновича. Це чи не перше публічне експонування скульптурних зображень для вільного огляду на стіні громадської будівлі. Погруддя Котляревського відновив львівський скульптор Еммануїл Мисько.

Сцену прикрашала завіса-куртина роботи Зигмунта Балька.

Стул. Дом Народный.

Восени 1909 року тут проходила Перша хліборобська виставка.
 У роки війни повністю згорів дах будівлі, але його швидко відновили.
 За радянської влади гарнізонний Будинок офіцерів. У 1991 році будівлю повернуто громаді.

КРАЙОВИЙ МОЛОЧАРСЬКИЙ СОЮЗ (МАСЛОСОЮЗ)

Незалежності, 3

Охоронний номер 2029-м

Рядовий центральноосьовий будинок площею 405 м. кв. 1893 року побудови. Стель історизм з елементами сецесії.

Фасад тинькований оздоблений на рівні першого поверху лінійним рустом. Вікна другого поверху з простим обрамленням і планкою-сандриком. Під ними тафлі, декоровані поліхромною керамічною плиткою з етнічними мотивами. З первісної конструкції втрачений балкон в центральному ризаліті, двері широкої вхідної брами і декор першого поверху. Під шаром штукатурки прихований напис «Краєвий союз молочарський».

Будинок споруджено як бурсу для учнів.

Після заснування у 1904 році Союзу руських молочарських спілок (з 1907 року «Крайовий союз господарсько-молочарський») у будівлі розмістився осідок товариства. До Першої світової війни об'єднував понад 100 невеликих молочарських кооперативів. Припинив діяльність у 1944 році.

Сьогодні у приміщенні Управління соціального захисту Стрийської міської ради.

Перший власний дім „Маслозону” в Стрию.

ПРИВАТНІ БУДИНКИ І ВІЛЛИ

ВІЛЛА ЯНА ВЕРШТАЙНА

Нижанківського, 6

Охоронний номер 1163-м

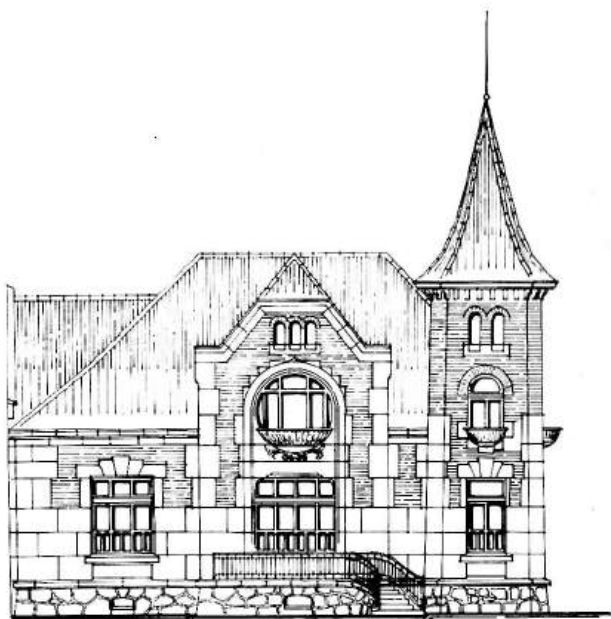
Ян Верштайн

Приватний будинок площею 176 м. кв. з огорожею. 1911 року побудови. Дах складний з вежею. Флюгер. Стиль історизм.

Місцевий підприємець Ян Верштайн був власником слюсарних майстерень і ливарні. Разом з дружиною Кароліною він виховував чотирьох дітей, які успадкували родинну справу. Як активний діяч Польської військової організації причетний до загибелі о. Остапа Нижанківського.

Внучка Яніна Марія (1930 р. н.) – донька Владислава (1891–1940) і Ванди Верштайн згадувала, що родині належала майже вся вулиця Фредра. Все закінчилося у 1939 році.

Тепер у будівлі військовий комісаріат.

ВІЛЛА ВОЛОДКЕВИЧА

Бобикевича, 5

Охоронний номер відсутній

Споруджена на початку ХХ ст. у стилі історизму для радника окружного суду Едмунда Володкевича і двох його незаміжніх доньок-близнючок Амалії і Розалії. Площа 400 м. кв. Огорожа.

Після 1939 року тут розмістився Будинок вчителя. З 1974 року у приміщенні діє літературно-мистецьке об'єднання «Хвилі Стрия» з музеєм, який

налічує понад 500 експонатів. На фото помітна дерев'яна скульптура «Жінка-натхненниця» Еммануїла Миська.

На подвір'ї пам'ятник І. Я. Франку встановлений 28 травня 1986 року. Скульптор Яків Чайка, матеріал – бронза.

ВІЛЛА МОШЕ ГЕЙЗЕЛЬКОРНА

Бандери, 19 – Олесницького, 24

Охоронний номер відсутній

Стиль пізній історизм. Плани будинку для власника магазинів будівельних матеріалів Моше Гейзелькорна виготовив чернівецький архітектор. Побудований на розі тодішніх вулиць Трибунальської і Ягелонської у 1906 році. Про це свідчить дата на люкарні.

Вілла одразу прикрасила літографії з видами міста.

Copie...:)

Stručj, d. 23/9 1905

Commissions - Lager

You

Baumaterialien.

Telegramm-Adresse

Helselkorn, Stryj.

M. Heisekorn, Struj.

Skład komisowy materiałów budowlanych.

Склад комісійний

матеріалів.

БУДОВЕЛЬНИХ.

A 1000 330 150000:

Гейзелькорн, Стрий.

Adres dla depesz: HEISELKORN, Stryj.

Elias Wolfinger

Лоско

Przekazac za udzielenie mi wskazanie
Tęże się na ystniejący mój mian
Pierwszy mój

zapowiedzi

ЗАМОШЕНС

gütigst ertheilten Auftrag dankend,

przesyła niniejszym poniższy rachunek, którego należyścią
peresłano cię niniejszym rachunek, którego należyścią
überreiche Ihnen nachstehend Factura, deren Betrag

überreiche Innen nachstehend: Vactura, deren B-trag

205 N. 33

През старанно wykonanie tego zamówienia, spodziewam się W. P. pod każdym względem zadowolonej i polecam
 Чрез старанное выполнение этого заказа, ожидаю от В. П. под каждым видом задоволения и поручаю до
 Mit der exacten Ausführung dieser Ordre hoffe ich Sie in jeder Beziehung zufrieden und halte mich Ihren weiteren

Mit der exacten Ausführung dieser Ordre hoffe ich Sie in jeder Beziehung zufrieden und halte mich Ihren weiteren

się do dalszych łaskawych zamówień.

其後讀者則可進一步思考：為什麼要「讀」？「讀」的意義何在？

gesch. Aufträgen bestens empfohlen.

Задача № 3. Решите задачу

Hochachtungsvoll

M. Heiselkorn.

FACTURA.

Przesłałem na zlecenie, rachunek i ryzyko W. P. przez }
 Поперечен на поручене, рахунок і ризико В. П. через }
 Sandte auf Dre w. Odro, Rechnung und Gefahr durch }

Data Datum	Stück- zahl	satz mryz Stück- zahl	Uebers. Gross Fuss	☐ Mtr.	PLATNA i ZASKARZALNA w STRYJU ПЛАТНА i ЗАСКАРЖАЛНА в СТРІЖІ. ZAILBAR and KLAGBAR in STRYJ.	Cena Hysa Preis		Kwota Cena Rekrut	
						K.	h.	K.	h.
1905	150	150	48 1/2		gass labatanner Cement	JK 12	582		
"	2 1/4	25			Chamothyringel a 10 h.		27		
1904	2 1/4	25			" " "		4 50		
"	2 1/4	25			" " "		4 50		
1905	10	50	20		Brillirpeltan a	JK 1	50		
"	10	50	20		Chamothyringel grosser format a 20 h.		4		
"	10	50	20		13 Stachelen laut Abmaching		1520		
"	10	50	20		Prindiffrenng bei einem Ofen aufat Schraggiffen				
"	10	50	20		gaskant Wismirpfer majoleka gansman				
"	10	50	20		a 17 Heller pr Stachel mpr punkt bei 112 Stachel		19 04		
"	10	50	20		1/2		2206 54		

Die Annahme dieser Fatura bedingt im Streitfalle die Competenz des Styrer Bezirksgerichtes. Reclamationen sind nur 5 Tage nach Empfang der Waare zulässig. Da ich nur streng auftragsgemäss und meistergeliefere, so nehme Retourwaren unbedingt nicht an. Zahlungen sind nur direct an mich zu leisten.

ВІЛЛА «HELENA»

Франка, 12

Охоронний номер 1180-м

Будинок за стильовими ознаками можна віднести до 1920-х років. Особливості виконання напису назви вілли, плоский і симетричний рослинний декор, скромні інтер'єри і геометрична конструкція балкону вказують на стиль ар деко.

ВІЛЛА КРАФТ-ЛАУТЕРБАХА

Шевченка, 81 – 1 Листопада, 2

Охоронний номер – 1171-м

Вілла періоду пізнього романтизму з мансардою. Стиль історизм. 1893 року побудови. Будівля мала конскрипційний номер 281 і містилася на ділянці Нижні Лани. Споруджена для командира місцевого підрозділу 65 батальйону ландверу (далі 18 полк ландверу, у майбутньому 33 полк піхоти ландверу) у 1885–1897 роках Тита Крафта. Вийшовши на спочинок у званні полковника, він продовжував мешкати у Стрию.

Далі будинок перейшов у власність Давида Лаутербаха (1851–1910). Син дрогобицького підприємця Ашера Зеліга Лаутербаха у шлюбі з Амалією Редінгер (1866–1951) мав семеро дітей: БERTУ, Оскара (помер малолітнім), Кароля, Генріха, Альберта, Артура (загинув в Катині), Євгенія.¹⁴ Після 1939 року життя розкидало родину по цілому світу.

Власники за модою того часу облаштували сад і оранжерею з екзотичними рослинами. І сьогодні милують око магнолії, ягідний тис і сосни веймутові. Збереглася первісна огорожа та фонтан. Сьогодні ДНЗ №3 «Магнолія».

¹⁴ <http://www.lauterbachfamily.org/genealogy/getperson.php?personID=I124&tree=Lauterbach>

ВІЛЛА «HADES»

Шумлявщина, 29

Охоронний номер відсутній

Приватна вілла у стилі історизму. 1902 року побудови.

ВІЛЛА

Матейка, 4

Охоронний номер – 1173-м

Приватна вілла з огорожею у стилі історизму початку XX ст.

ВІЛЛА ОЛЕСНИЦЬКОГО

Олесницького, 15

Охоронний номер – 1156-м

Будинок відомого громадського діяча, адвоката і політика Євгена Олесницького (1860–1917). Дата побудови 1899 рік.

З 1909 року тут містилася «Задаткова каса». У міжвоєнний період різноманітні українські товариства та організації, у тому числі філія Львівського музичного інституту ім. М. Лисенка. У роки війни діяла шпитальна кухня.

З 1948 року в будинку розмістився Стрийський краєзнавчий музей «Верховина». На стіні будівлі 1998 року встановили бронзову таблицю з барельєфом «Стрийської трійці»: Євгена Олесницького, о. Олекси Бобикевича та о. Остапа Нижанківського.

Євген
Олесницький

ВІЛЛА «STEFANIA»

Франка, 14, 16

Охоронний номер – 1181-м, 1182-м

Симетричні одноповерхові будівлі з мансардами у стилі історизму. Черепиця викладена в «бобровий хвіст».

ВІЛЛА «TUREK»

Крушельницької, 16

Охоронний номер – 1185-м

Одноповерховий будинок з мансардою площею 414 м. кв. споруджено на початку XX ст. Автор проекту стрийський будівничий Юзеф Турек. Стиль історизм. Зберігає автентичність.

Поруч біологічні пам'ятки: червонолистий глід і сосни верматові.

Споруду використовувало Згромадження сестер Найсвятішої родини з Назарету для розміщення 4-класної школи і садочка для найменших, а також гімназійних класів. У вересні 1919 року до всіх класів записалося 500 учениць. Втім, після 1922 року школу позбавлено офіційного статусу, а у 1927 і взагалі закрито. Назаретянки повернулися до Стрия за вісім років, коли коронували образ в костелі (27 жовтня 1935 р.), але повернути колишньої слави вже не змогли. У 1938/39 н. р. було 43 учениці в

4-х класах та 17 в інтернаті. Дев'ять монахинь пережили у закладі всю війну.¹⁵

За радянської влади тут розмістили Будинок піонерів, тепер – Центр творчості дітей та юнацтва.

¹⁵ Koziol D. Kronika nazaretanek w Stryju z lat 1939–1945 // Nasza Przyszlosc. – 2001. – Т. 92. – С. 401–403

ВІЛЛА ХАЛЬБАЗАНІ

Олесницького, 14

Охоронний номер – 1155-м

Двоповерхова вілла з мансардою площею 300 м. кв. за особливостями конструктивних елементів належить до 1920-х років. Стиль ар деко добре помітний у прямокутних тафлях функціональних міжкімнатних дверей. Будівля вражає симетрією. Запозичені сецесійні декоративні елементи плоскі і неживі.

Будівлю пов'язують з родиною лікарів й аптекарів Хальбазані, яка викупила бізнес у фармацевта Годцонера. Діонісію Хальбазані належала найвідоміша аптека на Ринку. Вона вціліла у пожежі 1886 року. Її взяв в оренду у 1902 році Мартин Собель, перед війною Моше Ландесберг.

Син Хальбазані теж Діонісій був 1876 року народження. Закінчив місцеву гімназію у 1892 році. Став доктором медицини і працював на залізниці. З 1910 року чиновник VIII рангу. У роки Першої світової війни перебував на військовій службі як медик. Мешкав на вулиці Трибунальській. Хальбазані засновник і голова музичного товариства «Гедзьба».

З настанням миру Софія Хальбазані вийшла заміж за вихідця з родини Айхмюллер. Подружжя продовжувало аптекарські традиції.

Тепер у будинку ДНЗ №4.

БУДИНОК МЕЧИСЛАВА СОЛТИСІКА

Шевченка, 43 – Франка, 1

Охоронний номер відсутній

Стиль сецесія. Багатоосьовий, кутовий будинок загальною площею 480 м. кв. належав місцевому лікареві Мечиславу Солтисіку (1870-), про що свідчить голова грецького бога медицини Асклепія з двома зміями над входом від вулиці Франка.

Мешкав доктор з дружиною Марією, дітьми Стефанією, Людославом і Софією, та сестрою.

Мечислав
Солтисік

БУДИНОК НАСОНА ФІХНЕРА

Шевченка, 75

Охоронний номер відсутній

Споруда у стилі сецесії початку XX ст. площею 255 м. кв. за планами тернопільського архітектора Юзефа Очерета для адвоката Стрийського окружного суду Насона Фіхнера (пом. у 1929 році).

Насон Фіхнер

ADWOKAT
Dr. N. Fichner
STRYJ.
Nr. Telefonu 58

Liczba czynności **GW. 2069/10**

Pełnomocnictwo procesowe

 podpisany *Ja* w myśl §§ 30 31. ustawy z dnia 1. sierpnia 1894
L. 113. upoważniam Wgo Pana Dra N. FICHNERA adwokata krajowego
w Striju do zastępowania *mnie* jako *powsta*
w procesie przeciw *objętej majątku Spółdzielni p. sp.*
Zam. Wójcicki i Tow.

jako *powsta* pto *400 zł*

Upoważniam również wyż wymienionego pełnomocnika
do odbierania za *pieniędzy i wartości pieniężnych, tudzież dokumentów,*
do egzekwowania przeciwnik *kosztów procesowych ściągnięcia, do których*

БУДИНОК ЛІЩИНСЬКИХ

Львівська, 19

Охоронний номер відсутній

БУДИНОК БАНДЕРІВ

Львівська, 20

Охоронний номер відсутній

Садиба 1797 року на передмісті Лани Нижні належала дідові Степана Бандери Михайлові.

БУДИНОК ФІЛІПА ФРУХТМАНА

Коновальця, 4

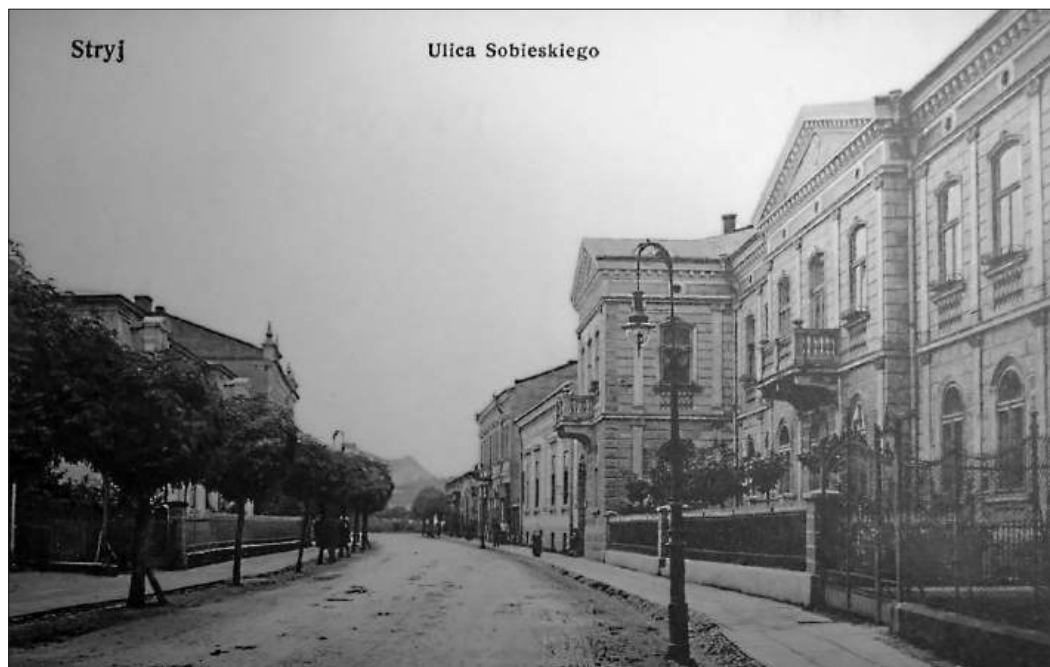
Охоронний номер відсутній

Приватний будинок стрийського адвоката, посла до Галицького сейму, бургомістра міста Стрия впродовж 1874–1889 років (з перервами) Філіпа Фрухтмана. Стиль історизм – неокласицизм.

У радянський час Будинок культури залізничників. Тепер районний Будинок культури.

Філіп Фрухтман

БУДИНОК ЗАПЛАТИНСЬКИХ

Бандери, 24

Охоронний номер відсутній

Кам'яниця початку XX ст., яку городяни пов'язують зі стрийською родиною Заплатинських. Стиль історизм. У період ЗУНР тут розміщувалось командування III Корпусу Галицької армії.

Після 1944 року використовується як заклад охорони здоров'я. Спочатку залізнична лікарня, тепер Стрийська міська стоматологічна поліклініка.

Поряд у сквері пам'ятник стриянам, які загинули у афганській війні. 9 лютого 2020 року освячено каплицю Стрітіння Господнього збудовану за проектом Романа Кіндратишина.

БУДИНОК ЗЕЛІГА БОРАКА

Шевченка, 107

Охоронний номер – 1172-м

Споруджений у кінці ХІХ ст. у стилі історизму для місцевого підприємця, власника тартаків Зеліга Борака.

Після Другої світової війни використовується як адміністративна будівля.

У червні-липні 1941 року тут діяв провід ОУН Стрийщини, про що свідчить меморіальна таблиця. Зараз на першому поверсі виставковий зал музею «Верховина», Шевченківська світлиця і кімната-музей Петра Обалю.

БУДИНОК СТЕФАНА СОБОТИ

Гайдамацька, 21

Охоронний номер відсутній

Будинок початку ХХ ст. з доглянутим садом належав родині відставного полковника Стефана Соботи (1853–1911). Службу у царсько-королівському війську він розпочав у 1876 році кадетом 30-го Галицького піхотного полку (Львів). Наприкінці 1880-х гауптман 18-го полку піхоти ландверу у Перемишлі. У 1904 році отримав звання підполковника (оберст-лейтенанта) і з 1907 року командував запасним батальйоном до виходу на спочинок. Оселився у Стрию.

БУДИНОК ВЕСОЛОВСЬКИХ

Чорновола, 11

Охоронний номер відсутній

Побудований наприкінці XIX ст. у стилі історизму. Відомий тим, що певний час тут мешкала родина Весоловських. Богдан Весоловський «Бонді» творець «легкої музики», композитор і музикант. Його батько – Остап був радником окружного суду, а в період ЗУНР – головою. Мати – Марія довгі роки очолювала жіночі організації, писала вірші. На будівлі пам'ятна дошка.

БУДИНОК БОБИКЕВИЧІВ

Олесницького, 8

Охоронний номер відсутній

Непримітний будинок сільського типу кінця XIX ст., де мешкав відомий громадський діяч, поет, автор п'єси «Настоящі» о. Олекса Бобикевич. Про що свідчить меморіальна дошка. Після його смерті у 1902 році тут проживала дружина. Вона написала спогади, що сьогодні мають особливу цінність.

САКРАЛЬНІ СПОРУДИ

КОСТЕЛ НАРОДЖЕННЯ ДІВИ МАРІЇ (РКЦ)

22 Січня, 1

Охоронний номер – 1179-м

Перша звітка про костел у Стрию (*ecclisiarum parochialium... in Stryg*) зустрічається у вступній частині до вироку любельського архідиякона Яна у справі суперечки ректора парафії Непорочної Діви Марії Івана Русина та міста Львова за млин на Збоїських від 29 лютого 1396 року.

Про первісні будівлі храму відомо мало. Львівський історик Фердинанд Бостель писав, що чергове будівництво костелу розпочали у 1534 році. Існує припущення, що участь у побудові храму в 1599 році міг брати львівський будівничий Джакомо Мадлена (Якуб Мадлайн помер 1630 року). Будівля горіла у 1604 році і підчас татарського нападу 1620 року. Нові вітварі костьолу освячував у 1637 році єпископ Ян Замойський. Як свідчить збережена до наших днів таблиця, вмурована після пожежі 1886 року у західну стіну костелу, храм відновлювався у 1640–1642 роках:

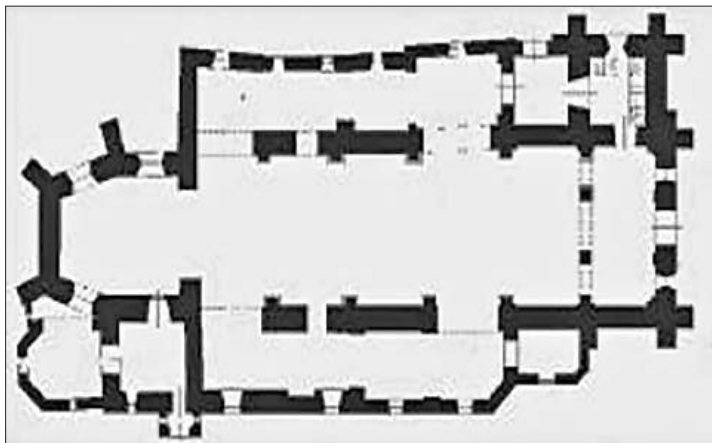
Богові найкращому найвеличнішому. Найсвітліший і славетний Христофор з Конєцполя Конєцпольський головний королівський хорунжий, стрийський і т. д. староста для хвали і слави Господа всемогутнього і Найсвятішої Діви Марії та всіх святих тут власними стараннями підвалини заклад і костьол відновив Року Божого 1642.

Після пожежі 17 квітня 1886 року храм відновлено за проектом Юліана Октавіана Захаревича (1837–1898). Будівничий Іван Долинський, підрядник

Іван Левинський. Ідентичні стильові рішення помітні в проєктованій ним будівлі львівського костелу Серця Ісусового і монастиря францисканок. Реставрація тривала до 1892 року. Костел розширили до 39 метрів у довжину. До основної нави під зірчастим склепінням шириною 8,7 м. примкнули дві бічні по 3,5 м. Центральний вівтар прикрасив оцінений у 1000 злотих, чи, як тоді почали рахувати, 2000 корон, образ «*Reginam Regni Poloniae*» розмірами 3,9 м на 2,4 м, що представляє Діву Марію в оточенні св. Михаїла, княгині Кінги та св. Станіслава, краківського єпископа. Його виготовив професор Краківської академії мистецтв Флоріан Станіслав Цинк (1838–1912), головною темою творів якого були легендарні історичні чи релігійні сюжети. Образ коронований архієпископом Болеславом Твардовським у 1935 році. 8 вересня 1995 року святиня оголошена Санктуарієм Марії Помічниці людських надій. 9 вересня 2001 року кардинал Мар'ян Яворський коронував образ короною посвяченою папою Іваном Павлом II.

До 200-ої і 250-річчя перемоги під Віднем з присвятою Янові Собеському, до сторіччя з дня смерті Тадеуша Костюшка (1746–1817) і на згадку про Корнеля Макушинського (1884–1953) встановлені меморіальні дошки. На вежі костюлу збереглися чотири дзвони. «Ян» виготовлений 23 червня 1923 року на ливарні Верштайна, «Франциск» і «Олександр» з 1935 року, четвертий з сигнатурою «*Zyg (munt) Mozer 1873*».

Фасад храму у стані реставрації.

КОСТЕЛ СВ. ЙОСИПА

Крушельницької, 21

Охоронний номер – 1186-м

Ідею будівництва ще одного костелу в Стрию запропонував у 1903 році архієпископ Юзеф Більчевський. Тоді у місті мешкав 7591 римо-католик. Спершу запланували обмежитися каплицею при закладі сестер Серафіток (*Sor de Septem Doloribus B. V. M. – Serafitki*. Вони осіли у місті з 1897 року), але зрештою взяли за костел. З ініціативи місцевих залізничників створено комітет, до якого увійшли Ян Бартль, Станіслав Паппе, Ламберт Волосецький і катехит виділової школи кс. Мечислав Сливак, який був 1873 року народження і рукоположений в 1898 році. Костел у просторіччі часто називають «коліїовим». Відома ще одна назва «гарнізонний», оскільки у міжвоєнний період сюди приходили військові з місцевих частин.

Посвятив храм на Св. Антонія в неділю 13 червня 1909 року вже згаданий архієпископ Більчевський. Після урочистостей в «Читальні колійовій» за участі оркестру залізничників, хорів гімназії і місцевого музичного товариства. В присутності старости Шидловського, бургомістра Олександра Стояловського та військових місцевого гарнізону.

Потужна будівля у неготичному стилі з трьома навами і щедро оздобленим фасадом.

З ініціативи кс. Лучицького у місті відкрито опікунський заклад для сиріт та дітей без належного піклування. Спершу захоронка містилася у приватному будинку по вулиці Вільшиновій, а згодом переміщена в окрему будівлю біля монастиря Серафіток. Кляштор споруджено впродовж 1901–1907 років.

Серафіти залишили Стрий у 1946 році.

У костелі почергово помістили музей, склад металу і магазин меблів. Вівтарну різьбу стрийського костелу зараз можна побачити у храмі м. Сколе.

Сьогодні культова споруда під титулом Архистратига Михаїла та Всіх Сил Безплотних належить ПЦУ.

STRYJ, Kościół św. Józefa.

Nowy kościół przy „Zakładzie Sierot” w Stryju.
Czysty dochód przeznaczony na dokończenie kościoła.

КІРХА

Б. Хмельницького, 20

Охоронний номер відсутній

Громада євангелістів в Стрию станом на 1799 рік налічувала 12 сімей і збиралася на богослужіння у приватному помешканні. Організаційно вона входила до парафії у Гельзендорфі. Коли 31 грудня 1851 року цісар оголосив рівноправність усіх релігій і культів в імперії, громаді одразу надано ділянку для будівництва храму. У 1854 році почали надходити кошти. Будівництво припало на пасторів Йозефа Сойку і Карла Густава Зіпсера.

11 жовтня 1863 року культову споруду у неготичному стилі, типового для німецьких колоній проекту, освячено. Одразу почався процес відокремлення від головної громади Гельзендорфа і заснування самостійної парафії.

Однак ще до часу відокремлення стрияни сплачували материнській громаді річний внесок 30 ринських. У 1875 році визначено: *«перенесення парафії в Стрий є бажаним і вигідним, оскільки ця дочірня громада є більшою, ніж материнська і також дає найбільше прибутку зі всієї парафії»*. Дочірня громада в Стрию разом з околицями налічувала понад 2000 вірних (вдвічі більше, ніж материнська громада з її територією). Щоправда богослужіння відбувалися раз на місяць. Євангельська громада Стрия щороку нараховувала 30–35 дітей, які мали у школі релігійну науку, щоб отримувати правильне розуміння про євангельську віру і євангельське духовне життя. Та вчитель Май, який досі, двічі на тиждень, проводив заняття за 20 ринських на рік, платні вже не отримував. До того ж мав проблеми зі здоров'ям. Десяток хлопців євангельської віри відвідував цісарсько-королівську гімназію в Стрию, не маючи кваліфікованого вчителя релігії.

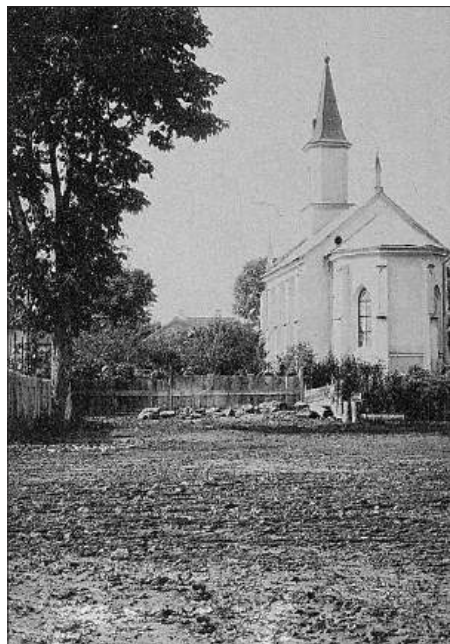
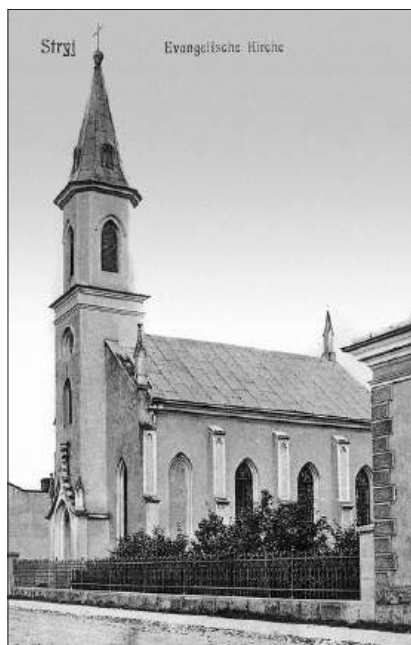
Звучали думки, що авторитету церкви шкодить те, що у місті євангельська громада не представлена у духовному вихованні ні вчителем релігії, ні власним пастором. Тим часом, стрийська громада євангелістів, яка у 1880 році налічувала майже 600 осіб могла сплачувати 1440 ринських. 200 ринських платили за 16 служб Сколе і Лавочне. Мав долучитися Болахів Зі Стрия зручніше було б дістатись до кожної громади.

Члени церковного комітету в Стрию: Філіп Райхерт, Адам Шмідт, Йоган Гох, Людвіг Рудольф, Філіп Мор, Франциск Вайс звернулися з клопотанням

про створення самостійної парафії до цісарсько-королівської головної церковної ради. Дозвіл отримано 2 червня 1896 року, а 6 січня 1899 завершено дім пастора. Основним жертводавцем громади був підприємець Вільгельм Адам Шмідт. Окрім будівельних матеріалів він надав 2000 злотих. Пастором впродовж 1894–1913 років був Йоган Герхард. Апогеєм зусиль євангелістів стало будівництво школи для 100 учнів у 1909 році (**Б. Хмельницького, 43 Охоронний номер – 2027-м**).

У радянські часи споруду переобладнали під автостанцію. Нині у користуванні громади Євангельських Християн Баптистів.

Будинок равина і школа-хедер

СИНАГОГА

Міхновського, 5

Охоронний номер – 2963-Лв

За привілеєм короля Стефана Баторія 1576 року євреї отримали право вільно і без перешкод оселятися у Стрию і зводити будинки на місцях визначених міською владою. Вони побудувалися у середмісті навколо божниці. 1629 роком датована суперечка з іудеями, щодо будівництва синагоги на Ринку під виглядом бурси для школярів. Її вирішив привілей Владислава IV наданий у Львові 27 жовтня 1634 року на купівлю ділянок у місті і за містом під школу, божницю і кладовище. Переміщення божниці на нове місце зафіксовано за дозволом старости Христофора Конєцпольського 20 квітня 1638 року.

Зберігся також дозвіл перемишльського єпископа Яна Дубського від 20 грудня 1689 року на будівництво нової синагоги з дерева на місці старої, що обвалилася, з тими лише обмеженнями, щоб не була з кривдою і перешкодою для християнських домів, надто високо зведена. Станом на 1827 рік у Стрию дві синагоги відповідно 1817 і 1821 років. Плани божниць збереглися. Відомий проект перебудови 1938 року інженерів Марка Дорфлера і Отто Шеєра (стрийські будівничі мали контору за адресою Голувки 9, їх проект кутовий будинок на розі вулиць Бандери і 1 Листопада). Первісна споруда у стилі історизму з елементами неоромантизму змінювалась у ході ремонтів і реконструкцій. Східчасті трикутні щипці, великі півкруглі вікна і двосхилий бляшаний дах вигідно вирізняли будівлю.

У радянський час в приміщенні синагоги містився склад. У 1980-х роках розібрали склепіння, плануючи переробити її на басейн.

Ось як описав синагогу уродженець Стрия Песах Старк (Юліан Стрийковський):

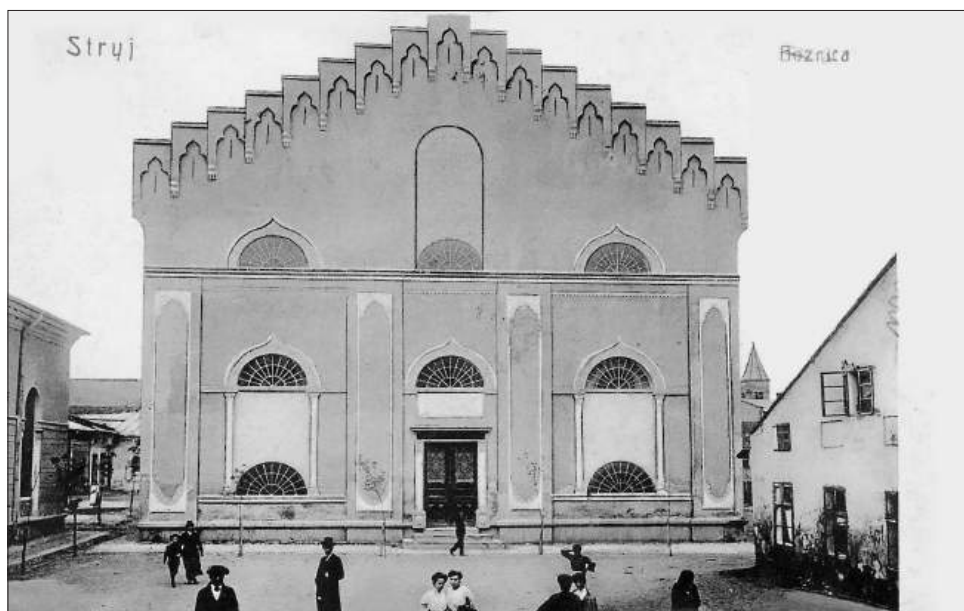
На північному боці стояла висока синагога, схожа на сто-долу. То була найбільша й найпоказніша божниця в місті. Вона могла вмістити до тисячі віруючих. Внизу молилися чоловіки, на другому поверсі, на галереях із віконцями – жінки. Зі стелі звисали, яскраво освітлюючи інтер'єр, багатораменні латунні жирандолі. Вдень світло потрапляло всередину крізь великі венеціанські вікна, увінчані згорі барвистим вітражем. Лавки мали пульпіти для молитовників. Стелю підтриму-

вали високі прямокутні колони. У центрі містився белемер – високе підвищення, оточене майстерною огорожею із металевого мережива. На продовгастому столі в суботу читали відповідні уривки з Тори. На східній стіні, привілейованій, яка вказувала напрямом на Єрусалим, оксамитова, розшита золотом завіса заслоняла Ковчег Завіту, в якому зберігалися сувої Завіту. На помальованих у голубий колір стінах тяглися довкола розписи, ілюстрації до Старого Завіту. Найбільше запав мені в пам'ять образ Ноевого ковчега, до якого парами входять леви й ведмеді, а ще жертвопринесення Ісака, Мойсей із кам'яними скри-

*жалями в руках... Плафон Мікеланджело в Сікстинській капелі не зродив у мені такого захопливого захвату, як побачені дитячими очима тварини, котрі входили до Ноевого ковчега парами, не примітивні, а просто недолугі богомази єврейських кустарів. У 1956 році я заїхав до Стрия на зворотному шляху з Києва. Красиву, історичну синагогу со-
ветська влада перетворила на склад.*

Внесена до Державного реєстру нерухомих пам'яток України наказом Міністерства культури від 15 жовтня 2014 року №869.

КАТЕДРАЛЬНИЙ ХРАМ УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Успенська, 16

Охоронний номер – 1175-м

Стиль класицизм.

Після концентрації давніх міських храмів, проведеної за останнім розпорядженням перемишльського єпископа, була ліквідована дерев'яна церква Успіння Богородиці, яка була стара і валилася. У 1790 р. її розібрали. Священиком при цій церкві був о. Михайл Кежеський (1756–1821), син попереднього успенського пароха о. Василя Кежеського. Для потреб парафії надали і почали переобладнувати мурований костел францисканців. Вперше він згаданий у 1608 році. З 1687 року переданий ченцям, які розпочали будівництво монастиря. Зведені будівлі перейшли греко-католикам після ліквідації згромадження у 1784 році.

1 березня 1792 р. всі греко-католицькі парафії Стрия були об'єднані в парафію Успіння Пресвятої Богородиці.

Інвентарний опис Галицької фінансової прокуратури 1808 року фіксує церкву після францисканців частково муровану, частково з дерева різаного, з пивницею під ґонтовим дахом потребує ремонту. При ній резиденція від міста для пароха, дерев'яний францисканський кляштор внизу з трьома кімнатами і кухнею для пароха, на горі для співробітника так само потребує ремонту. Вozівня і стайня, та помешкання для дяка з дерев'яним шпиталем.

Розпорядженням № 16616 від 28 березня 1835 р. цісарсько-королівське губернаторство дозволяє *«цю термінову будову греко-католицької церкви в Стрию із заміною вже непридатного матеріалу старої нави»*, з умовою, що буде збережено попередній вигляд костелу. Вартість робіт склала 14 тисяч ринських. Нагляд здійснював окружний інженер Таймер, фінансову звітність готував чиновник магістрату Лімбах. Столярні роботи Мандля. Будівництво церкви розпочалось у 1839 році. 28 серпня 1846 року в день престольного празника Успіння Пресвятої Богородиці церкву освятив львівський митрополит Михайло Левицький.

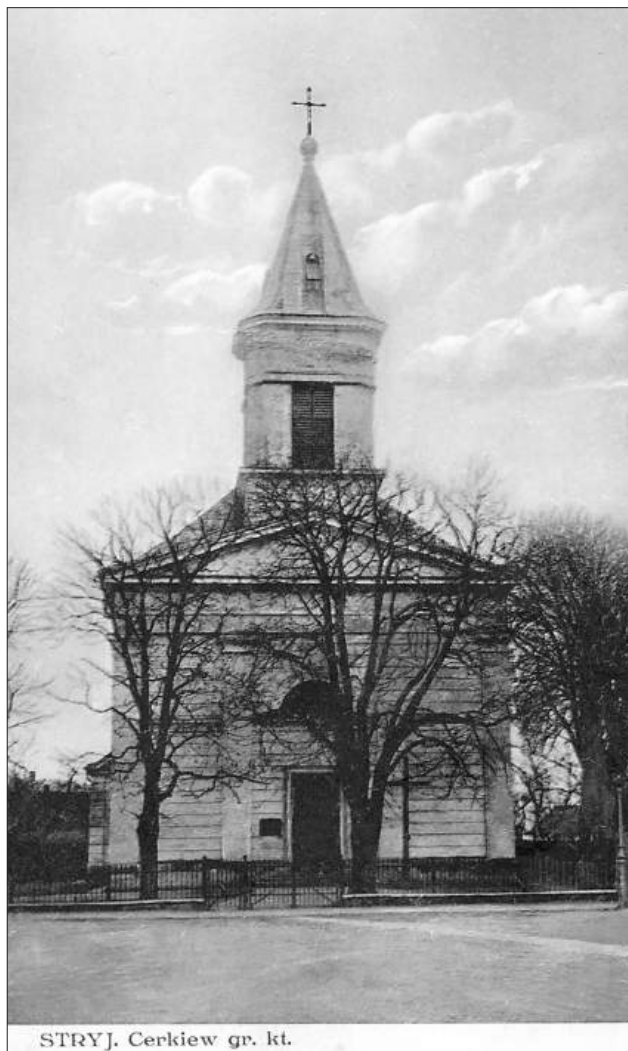
Храм оновлювали у 1904 році. За візитацією 1908 року:

Дзвіниця мурована на вежі церковній з 1846 року, покрита бляхою. На ній три дзвони. Найбільший дзвін Теодор 1829 року, жертводавцями його є Іван Сольман, Гавриїл Короткевич, Стефан Билинський, Михайл Губницький. Середній дзвін – Василій 1842 року, жертводавцями його є Микола Гутнікевич, Антоній Кирський, Стефан Билинський, Михайло Рудницький, Мармурович, Михайло Логинський і Михайло Гутнікевич. І найменший дзвін 1784 року, який церква отримала в спадок від монастиря францисканців.

14 грудня 1913 р. на зборах церковного Братства розглядався проект розширення церкви архітектора Олександра Лушпинського (1878–1943).

У 2015 році розпочато перекриття церкви мідною бляхою під керівництвом Андрія Барана. Повністю замінено дерев'яні конструкції. Нові хрести з фірми кованих виробів «Писанка» (м. Городок) Євгена Криси. Золочення христів і куль виконав львівський реставратор Зенон Валько. З благословення владики Тараса Сеньківа, зусиллями о. Мирона Гринишина розпочато

відновлення автентичного фасаду. Львівський реставратор Юрій Дубик і архітектор Ігор Бокало виготовили проект, а бригада майстрів Олексія Лобойка провела необхідні роботи.

Окрасою храму є іконостас Василя Дядинюка і Михайла Наконечного, та чудотворна ікона Ліської Божої Матері.

ЦЕРКВА БЛОГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ (УГКЦ)

Б. Хмельницького, 78

Охоронний номер відсутній

Церква на стрийському передмісті Лани первісно носила титул Різдва Пресвятої Богородиці. Під 1515 роком відомий ієрей Черменський. Священик передміської церкви потрапив у полон в 1620 році і в 1629 році нового ще не було. Церквою опікувалася родина Виговських, яка мала маєтності в Руді. Ціла ділянка міста відома як «Виговщина» і привілеї Яна Казимира передміська церква названа «Виговська».

Дерев'яний храм Благівіщення Пречистої Діви Марії проіснував з певними перебудовами до 1891 року. Оригінальна триверха будівля галицького типу. Складалася з трьох квадратних зрубів. Над вищим зрубом нави здіймався верх з двох четвериків, покритий чотирибчною банею, увінчаний сліпим ліхтарем з маківкою. Над зрубом вівтаря був верх з одним чотирибчним заломом, покритий цибулястою банею на низькому пірамідальному даху. Таке завершення мав і бабинець, на

другому ярусі якого містилася каплиця, оточена галереєю. Оперізувало споруду спільне піддашшя.

Проект мурованої церкви замовили в місцевого архітектора Владислава

Постепського (1840–1911). Роботи під наглядом будівельного інженера Атанасія Пшибиловського почали навесні 1870 року. За рік залили фундамент. Фото portalу церкви експонували на виставці у Львові 1877 року. Стиль історизм з поєднанням романо-візантійських і барокових елементів.

На пожертви відразу купували цеглу. У 1879 році придбано 75 000 шт. цегли (за 975 флоринів), в 1880 р. – 15 000 шт., а в 1881 році – 69 000 шт. Під

кінець 1881 року вимурували куполи. Такий зовнішній вигляд церкви приваблював подорожуючих через Стрий. Між жертводавцями у книзі парафіяльних пожертв за 3 липня 1882 року зустрічаємо ім'я цісаря. Вже наступного 1883 року на центральному каркасі купола встановили хрест. Через рік каркаси куполів обшили бляхою, а у 1885 році Микола Савицький обштукатурив фасад сакральної споруди за 1223 флорини.

Плани міщан перервала пожежа 17 квітня 1886 року. Вигоріло практично ціле місто. Тому посвячення новозбудованої церкви запланували провести 8 листопада 1887 року. Перед тим встановили металеві віконні рами та стічні ринви. Посвячувати храм приїхав митрополит Сильвестр Сембратович.

ЖИТЛОВІ БУДИНКИ

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Бобикевича, 4, 6

Охоронний номер – 2022-м, 2023-м

Стиль сецесія. Початок XX ст.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Колесси, 44

Охоронний номер – 1162-м
Історизм. 1876 рік. Фахверкові
стіни. Декор – різьба.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Героїв Небесної Сотні, 14

Охоронний номер – 2011-м
Стиль історизм. II половина XIX ст.
Декор – ліпнина.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Стецька, 5

Охоронний номер – 1182-м

Історизм з елементами ар деко. Початок XX ст. – 1920-ті роки.
Стилізоване сонце над лучковим сандриком на східчастому фронтоні. Восьмикутні зірки на підлозі сходових кліток.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Крушельницької, 13

Охоронний номер – 1184-м

Пізній історизм. Кінець XIX ст.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Крушельницької, 27

Охоронний номер – 2025-м

Сецесія. Кінець XIX ст. Дворизалітний, рядовий площею 396 м. кв.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Бандери, 15

Охоронний номер – 1992-м

Сецесія. Декорування керамічною плиткою.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Бандери, 17

Охоронний номер – 1993-м

Сецесія. Наріжний зміщеноосьовий будинок загальною площею 400 м. кв.. Архітектор Франциск Озимкевич. 1907 рік.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Міцкевича, 1

Охоронний номер – 1994-м

Пізній історизм. Кінець XIX ст.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Міцкевича, 5

Охоронний номер – 1174-м

Історизм. Дах мансардного типу з люкарнами.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Незалежності, 6

Охоронний номер – 1187-м

Сецесія. Початок XX ст. Триповерховий будинок площею 176 м. кв. – зразок типової сецесії. Заокруглені профілі, рослинна тематика, жіночі маскарони у напівкруглих фронтонах. Балконні огорожі у вигляді сплетених стебел рослин з пластичними консолями. Будинок симетричний, з трьома ризалітами, бічні ризаліти вінчаються фронтонами, а середній – щипцем, що відсилає до романського стилю чи готики. З обох боків розміщені широкі віконні отвори. Вхід вирішений у вигляді порталу. Сходові майданчики декоровані метлахськими кахлями. Огорожа сходів виконана у стилі історизму.

ПАЛАЦ

Незалежності, 21

Охоронний номер – 2031-м
Класицизм. Середина XIX ст.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Незалежності, 23

Охоронний номер – 2032-м
Сецесія.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Незалежності, 25

Охоронний номер – 2033-м
Сецесія.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Незалежності, 34, 36, 38, 40, 42, 46

Охоронні номери – 2034–2038-м

Комплекс будівель у стилі
історизму. 1900 рік.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Олесницького, 34, 36

Охоронний номер – 1158-м
Історизм.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК
Охримовича, 5
Охоронний номер – 1159-м
Історизм.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

1-го Листопада, 3

Охоронний номер – 1160-м
Сецесія.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Поштова, 2

Охоронний номер – 2004-м
Сецесія. Дах складний. Декор –
керамічні вставки і ковальство.
Початок ХХ ст.

ЖИТЛОВІ БУДИНКИ

Поштова, 4-6, 8-10, 12-14

Охоронний номер – 2005–2010-м

Сецесія та історизм

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Поштова, 1- Валова, 3

Охоронний номер – 2012-м

Історизм.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Валова, 8

Охоронний номер – 2014-м

Історизм з елементами класицизму. Ордерний декор фасаду, ліпнина. Початок XX ст. Рядовий з відступом. Огорожа і палісадник.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Валова, 6

Охоронний номер – 2013-м
Історизм. Рядовий з відступом,
огорожею і палісадником.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК
вул. Валова, 11 – Незалежності, 30
 Охоронний номер – 2016-м
 Сецесія

ЖИТЛОВІ БУДИНКИ

Валова, 13, 15, 17, 19

Охоронні номери – 2018–2021-м

Історизм і сецесія (будинок 1905 року №19). Кінець XIX – початок XX ст.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Хмельницького, 25

Охоронний номер – 2026-м

Історизм. Декор – ліпнина. Огорожа.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Шевченка, 20

Охоронний номер – 1165-м

Історизм. Травлене скло. Ліпнина.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК
Міхновського, 16
 Охоронний номер – 2028-м
 Історизм з ознаками класицизму.
 Люк для завантаження товарів.

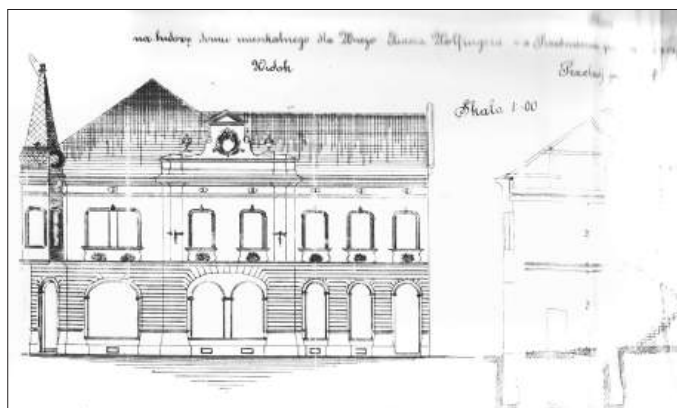
ГОТЕЛЬ

Шевченка, 32

Охоронний номер – 1167, 1168-м

Історизм, елементи сецесії. Наприкінці XIX ст. почали з'являтися нові споруди – готелі і кав'ярні. Споруда з кав'ярнею на першому поверсі кінця XIX ст. у стилі історизму площею 475 м. кв.

Кут будинку, підкреслений еркером з високою вежею, виконаною у ремінісценціях французького ренесансу. Фасади мають ризаліти, що закінчуються бароковим фронтоном з люкарною. Перший власник будівлі Еліаш Вольфінгер. Більше znana як «Віденська кав'ярня» Йозефа Розенберга.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Шевченка, 44

*Охоронний номер – 1986-м
Історизм.*

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК
Шевченка, 62

Охоронний номер – 1991-м
Історизм. Ліпнина.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Шевченка, 56

Охоронний номер – 1989-м
Історизм.

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Шевченка, 87

Стиль функціоналізм.
Архітектор Марк Дорфлер,
1936 рік

ЖИТЛОВИЙ БУДИНОК

Шевченка, 105

Охоронний номер – 1990-м
Історизм з переважанням
неготичних елементів.

ЖИТЛОВІ БУДИНКИ
1 Листопада, 8, 10
 рядового типу з палісадником
 і огорожею у стилі
 функціоналізму 30-ті роки XX ст.

СПИСОК ВУЛИЦЬ

1. **Asnyka Adama** (давня Mondscheinowka) – Володарського – Винниченка
2. **Basiowka** – Ушакова – Данила Нечая
3. **Batorego Stefana** у березні 1919 році дістала назву короля Данила – Шевченка – частина Незалежності
4. **Bazarowa**. Сьогодні не існує. На території гуртожитку ВПУ №8. З'єднувала вулицю Львівську і Торговицю.
5. **Bednarska** – див. Smolki.
6. **Blacharska** – Бляхарська – неіснуюча поблизу костьолу
7. **Bolechowska** – Болехівська – Болехівська
8. **Plac Bozniczy** – частина сучасних вулиць Міхновського і Липи.
9. **Cerkiewna Nizna** – Некрасова – з 1990 року Церковна, зараз Іоана Павла II
10. **Cerkiewna Wyzna** – Гоголя – Гоголя
11. **Ciezarowa** – Moraczewskiego (1937) – 8 Березня – Олени Степанівни.
12. **Czarnieckiego** – Суворова – Сагайдачного
13. **Cmentarna** – Fredry – частина Кірова – частина Нижанківського
14. **Dobrowlanska** – Чкалова – Добрівлянська
15. **Drohobycka** – від вильоту вулиці Тягарової до мосту. У березні 1919 року частину вулиці до рогу Крашевського назвали Богдана Хмельницького.
16. **Dojazdowa** – Комсомольська – П. Обаля
17. **Długa** – див. Unii Lubelskiej
18. **Długosza** – проєкована з вулиці Грюнвальдської
19. **Ewangeliecka** – Верховина – Андруска
20. **Fabryczna** – Фабрична – Лемика
21. **Fredry** – Кірова – Нижанківського
22. **Fruchtmana Filipa** – **Szkolna** – К. Маркса – Драгоманова
23. **Garbarska** – Кошового – провулок М. Устияновича
24. **Gleboka** – бічна Болехівської, сьогодні не існує
25. **Glowackiego Bartosza** – Хрущова – Свердлова – Бобикевича
26. **Gminna** – Довбуша – Довбуша

27. **Goluchowskiego Agenora** – у 1919 році отримала назву Івана Мазепи.
Частина Калініна – частина Колесси
28. **Grabowiecka** – Грабовецька / Володимира Комарова – Грабовецька
29. **Grottgera** – частина Жовтневої – частина 1 Листопада
30. **Grunwaldzka** від 3 Травня до Ягелонської – частина Жовтневої – частина 1 Листопада
31. **Hosza Edwarda** – 1 березня 1919 року Михайла Драгоманова – Котовського – Народна
32. **Iwaskiewiczza** – Legionow (від Міцкевича до Тягарової) – частина вулиці Леніна – частина Шевченка
33. **Jagiellonska** – Сталіна / Миру – С. Бандери
34. **Joselowicza Berka** (Złota, Targowicy) – 5 Серпня – Торговиця
35. **Jezuicka**
36. **Kazimiera** – Невського – Успенська
37. **Kapielowa** – частина вулиці від Казимира до Лелєвеля отримала назву Шашкевича. У 1919 році ненадовго повернуто назву для цілої ділянки. Галана – Шашкевича.
38. **Kilinskiego** частина вулиці Колесси. У 1919 році Михайла Коцюбинського – давня Szewska
39. **Kochanowskiego** – 1919 рік Івана Котляревського – Фрунзе – Крушельницької (у 1894 році магістрат вирішив сполучити вулиці Тягарову і Міцкевича. Всі власники ділянок дали згоду, за винятком Петра Сольмана і Розалії Микитки).
40. **Konopnickiej** – Горького – Б. Лепкого
41. **Kolejowa** – Вокзальна. Від Фредра до вокзалу
42. **Kollataja Hugona** – Щорса – Нестора Літописця
43. **Kopernika** – Коперника – Коперника
44. **Koscielna** з площі Костельної до Ринку
45. **Kosciuszki** – березень 1919 року Семена Петлюри – Енгельса – Людкевича
46. **Krasinskiego** – Поштова – Поштова
47. **Kraszewskiego** – 1919 рік Петра Дорошенка – Осипенко – Гайдамацька
48. **Krawiecka** від Кушнірської до Торговиці – Колгоспна – Кравецька
49. **Krotka** біля хреста на Ланах – Коротка – Йосипа Сліпого
50. **Krzywa** – Кошового – Крива

51. **Kusnierska** від Львівської до Йозеловича, сьогодні не існує. На її місці прохід біля кінотеатру
52. **Lany Dolne** – 1919 рік О. Бобикевича
53. **Lelewela Joachima** – Островського – Заньковецької
54. **Lwowska** (Kruczajowka) – Хмельницького – Хмельницького
55. **Magazynowa** (від вокзалу до Дрогобицького мосту) – Вокзальна.
56. **Marcynowka.**
57. **Matejki Jana** – Маяковського – Я. Матейки
58. **Mickiewicza** – 1919 рік Тараса Шевченка – «Коліївка» – проспект 600-річчя Стрия – В. Чорновола
59. **Mlynarska** – Млинарська – Млинарська.
60. **Moraczewskiego** – див. Ciezarowa.
61. **Mondscheina** – див. Азнука
62. **Nadberezna** від Лелевеля до Болахівської. Сьогодні не існує.
63. **Niecala** – Матросова – В. Стуса
64. **Nowa** – Бельцівська – Ст. Дубравського
65. **Nowy Swiat** – 50-річчя Жовтня – Менделєєва – Довга – С. Петлюри
66. **Olszynowa** – Крилова – Вільхова
67. **Panska** у 1867–1892 роках. Далі 3 Мaja – у 1919 році названа «22 Січня» – частина Шевченка
68. **Parafialna** – Кутузова – княгині Ольги
69. **Podzamcze** див. Szewska – Леваневського – Підзамче
70. **Pola Wincentego** (давня Szecherowka/Pasaz Szechera) – Ватутіна – М. Тарнавського
71. **Polna**
72. **Potockiego A.** – див. Walowa.
73. **Popozarowa**
74. **Przywatna** – Кармелюка – Кармелюка
75. **Rejtana** між Казимира і Замковою
76. **Plac Koscielny/br.Romaszkana/площа Пілсудського** – 18 Вересня – 22 Січня. Первісна назва на честь мецената Зигмунда Ромашкана.
77. **Ruska** – Руська
78. **Rynok** – площа Перемоги – майдан Ринок
79. **Sienkiewicza H** – І. Франка
80. **Skargi Piotra ks.** Відкрита у 1921 році – Ломоносова – І. Мазепи

81. **Skolska** – Сколівська
82. **Slowackiego J.** (Konarzewskiego) від рогу Зеленої до Ланівського передмістя – 1919 рік Івана Франка – частина Леніна – частина Шевченка
83. **Smolki** (давня Bednarska) від Гоша до Потоцького. У 1919 році разом із сусідньою вулицею Шевченка названа Шашкевича. Сьогодні частина вулиці Незалежності
84. **Sobieskiego** від 3 Травня до Замкової. У 1919 році Михайла Грушевського – Міцкевича – Коновальця
85. **Skwer Stojalowskiego** при вулиці Собеського
86. **Starozakonna**
87. **Stolarska** – не існує. У системі дворів між сучасними вулицями Незалежності і Хмельницького
88. **Szaszkiewiczza** – Галана – Шашкевича
89. **Szewska** – назва вулиці з Йосифінської метрики. Шевська з 1893 року – Kilinskiego – Колесса
90. **Szumlanszczyzny** – Жуковського – Шумлянщина
91. **Torgowica** від Львівської до Торговиці
92. **Trzybunalska** (назва походить від того, що на вулиці знаходився трибунал – суд) – Holowki – Дзержинського – Олесницького
93. **Ujejskiego Kornela** – проєктована
94. **Unii Lubelskiej** (колишня Długa) – Чапаєва – Шептицького
95. **Walowa** – Potockiego A. (1908 рік) – 1919 рік Адама Коцка – Пушкіна – Валова
96. **Wazka** – sw. Josefa – С. Лазо – Вузька
97. **Wypianskiego A.** – П. Чайковського – А. Чайковського
98. **Zamknieta** – пізніше Misinskiego – Достоєвського – Охримовича
99. **Zamkowa** (давня назва Єврейська) – Примакова – Замкова – Небесної сотні
100. **Zbozowa** – Пугачова – Збіжева
101. **Zielona** – Космодем'янської – Зелена – з березня 2014 року частина вулиці Корчака
102. **Zwirki i Wigury**
103. **Zaszcze**

ЗМІСТ

НА СТОРОЖІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	3
ПЕРЕДМОВА.....	4
РИНОК	14
АДМІНІСТРАТИВНІ І ГРОМАДСЬКІ БУДІВЛІ.....	42
ПРИВАТНІ БУДИНКИ І ВІЛЛИ	88
САКРАЛЬНІ СПОРУДИ	123
ЖИТЛОВІ БУДИНКИ.....	142
Список вулиць	171

МИКОЛА ЗАКУСОВ
ОЛЕГ КРАВЕЦЬ

АРХІТЕКТУРНІ ПАМ'ЯТКИ СТРИЯ

Підписано до друку 17.03.2020 р.
Формат 60х84 $\frac{1}{16}$. Друк офсетний. Папір офсетний.
Гарнітура Mypriad Pro. Замовл. № ????
Тираж ???? прим.

Віддруковано: ТзОВ «Видавничий дім «Укрпол»
82400 м.Стрий, Львівська обл., вул.Новаківського,7
Свідоцтво ДК №4451 від 10.12.2012 року
www.ukrpol.com.ua